

***Ceremonireglemente för
Försvarmakten***

Del 5b. Stavförare

CerR FM 5b

*Central lagerhållning:
Försvarets bok- och blankettförråd*

Ceremonireglemente för Försvarsmakten del 5 b, Staförare (CerR FM 5 b), 2000
års utgåva fastställs att gälla från 2000-11-01.

Grundtilldelning sänds ut från FBF under februari 2001. Ytterligare ex kan beställas.
Reglementet finns även till försäljning vid FBF.

Lagerhållning: Försvarets bok- och blankettförråd (FBF)

Beställning: M7756-260811 CerR FM 5 b

I samband härmed upphävs Regementstrumslagarinstruktion 1968

Frank Rosenius

Claes Grafström

© 2000 Försvarsmakten

Boken är publicerad i samarbete med

Mediablocket AB

Omslag: Leif Sundberg

Formgivning: Percy Lundberg

Fotografer: Pelle Adolphson
Lasse Sjögren (sida 20, 32, 52)
Elisabeth Månström (sida 42)
Thomas Wingstedt (sida 45)

Tryckeri: Berlings Skogs, Trelleborg

M7756-260811

Förord

Reglemente för stavförare innehåller bestämmelser för stavförarens uppträdande samt för utförande av för musikkår gemensamma tecken med stav, då sådan förs framför musikkår till fots. Bokens bestämmelser för det formella uppträdandet ska följas utan *överdrift eller förkonstling*.

Stavens förande under marsch må anpassas till individen, tecken och manöver utöver de i boken angivna får konstrueras och användas efter sammanhanget, t ex vid marschuppvisning. Utfärdade föreskrifter för militärt uppträdande ska beaktas.

För undvikande av missuppfattning eller förväxlingar i den militära tjänsten ska tecken, ord eller uttryck som nyttjas, införas eller konstrueras vara logiska, klara och lättförståeliga. *De får inte avvika från eller strida mot allmänt vedertaget bruk.*

Regementstrumslagarstaven är att se som ett kommandotecken och ska hållas i helgd. De tecken som här anges har utvecklats ur en långvarig svensk militärmusiktradition. Eventuella personliga avvikelser bör ansluta till redan fastställda tecken.

Begreppsförklaring

Armén: Regementstrumslagare/Regementstrumpetare (kavalleriet).

Marinen: Flaggtrumslagare.

Flygvapnet: Flottiljtrumslagare.

Hemvärnet: Hemvärnstrumslagare.

Hemvärnsmusikkåren som övertagit traditioner från lokala förband använder oftast deras stav och gehäng.

Övriga böcker som ingår i **Ceremonireglemente för Försvarsmakten**, se sidan 80.

INNEHÅLL

Utrustning.....	7	Halt	28
Regementstrumslagarstav-		Minskade luckor	30
modeller	7	Ökade luckor	32
Stavförare gehäng		Täten halvt/dubbelt till vänster	
modeller	8	respektive höger	34
Allmänt	11	Rättvänd genomgång	35
Ordergivning, instrumentens-		Spegelvänd genomgång	37
placering och formering	11	Stavfattningar	39
Enskild ställning	12	Stavmanövrering.....	43
Giv akt	12	Inledande manöver från grundfatt-	
Ställningar och lystringsgrader för		ning till manöverfattning	43
musikkår i sluten ordning	12	Manövrering till tecken för inslag	45
Lystring	12	Manövrering till grundställning	
Manöver.....	12	respektive under marsch utgår från	
Avstånd, luckor och djup	13	avslutat tecken för inslag	49
Stavförarens och		Tecken för mellanmarsch, från	
dirigentens placering	14	grundställning respektive under	
Ställningar	15	marsch, utgår från manöverfattning ...	51
Grundställning	15	Manövrering till grundställning	
Enskild ställning	16	respektive under marsch utgår från	
Parad och hälsning	17	avslutat tecken för mellanmarsch	53
Under marsch	19	Tecken för avslag från grundställning	
Stavtecken	21	respektive under marsch utgår	
Kommando	21	från manöverfattning	56
Stavtecken	21	Manövrering till grundställning	
Utförande	22	respektive under marsch utgår från	
Marschanträde	24	avslutat tecken för avslag	58
På stället marsch, rättning och halt	26	Marschanträde på tecken med stav	
		utgår från lystringsställning	60
		Manövrering till under marsch utgår från	
		avslutat tecken för marschanträde	61

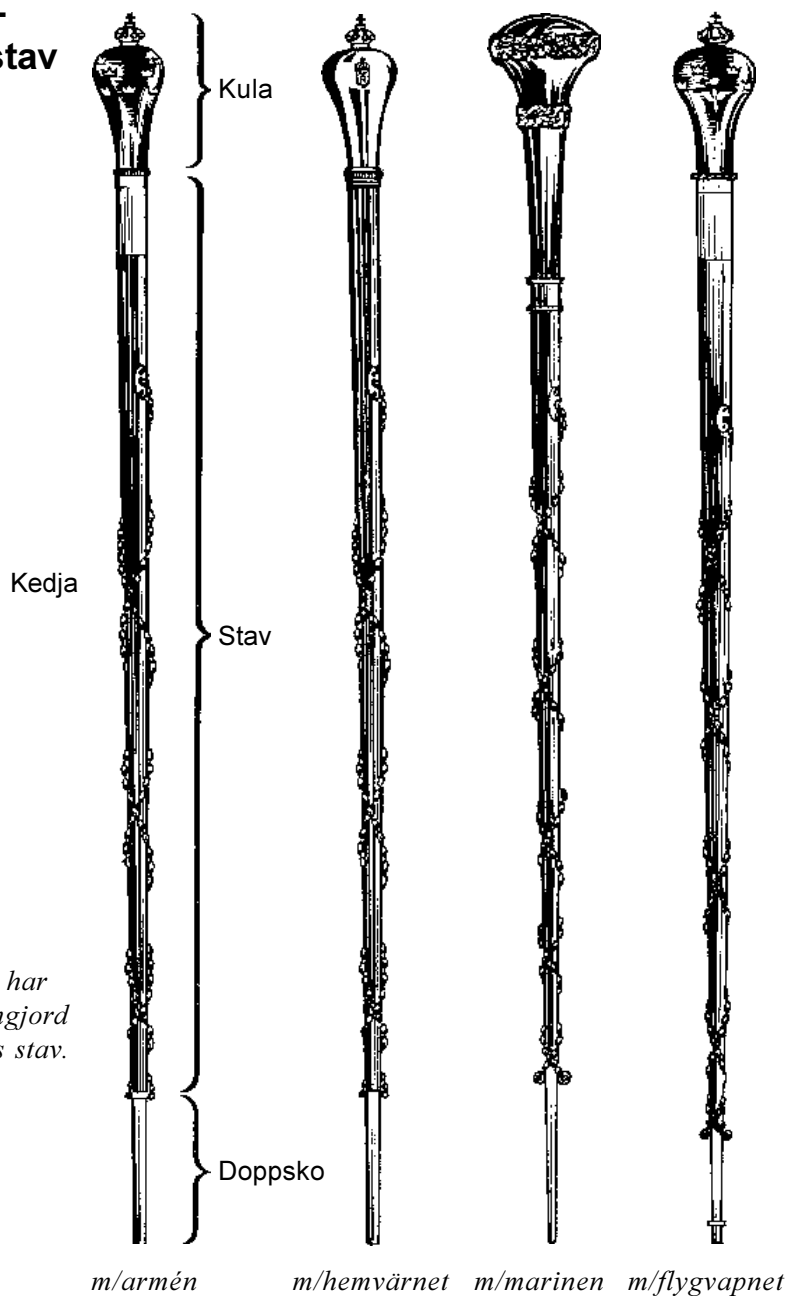
Innehåll

Tecken för halt utgår från manöverfattning	62	Manövrering till under marsch utgår från genomfört tecken för riktnings- ändring vänster/höger	66
Manövrering till grundställning utgår från avslutat tecken för halt	63	Tecken för rättvänd genom gång utgår från manöverfattning	67
Staven till parad utgår från grundfattning	64	Instrumentens hållning	69
Manövrering till grundställning respektive under marsch utgår från staven till parad	65	Instrumentens hållning vid enskild ställning	69
Tecken för ökade luckor utgår från grundfattning	65	Instrumentens hållning vid lystring ställ/manöver	72
Tecken för minskade luckor utgår från grundfattning	65	Instrumentens hållning vid lediga	74
Tecken för riktningsändring, tätavbrytning, täten halvt/dubbelt till vänster/höger marsch utgår från manöverfattning	66	Instrumentupptagning	76
		Nedtagning av instrumenten	78
		Övrigt	79
		Instrumentupptagning på stav	79

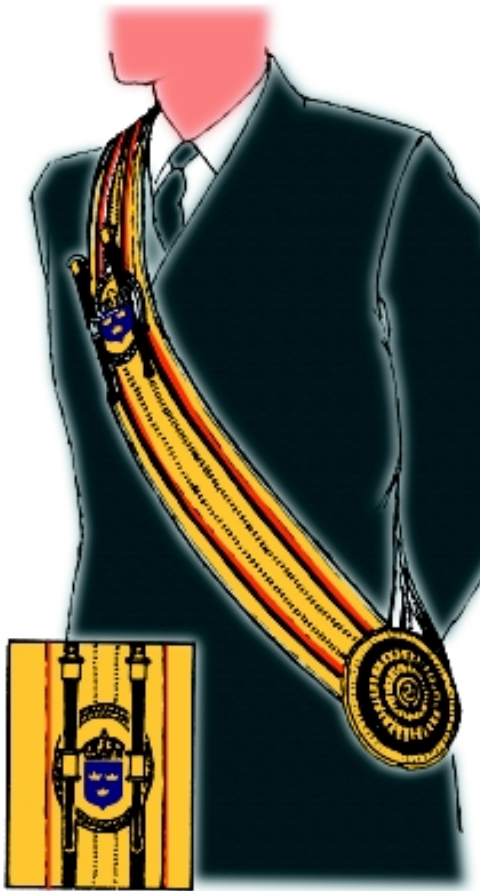

UTRUSTNING

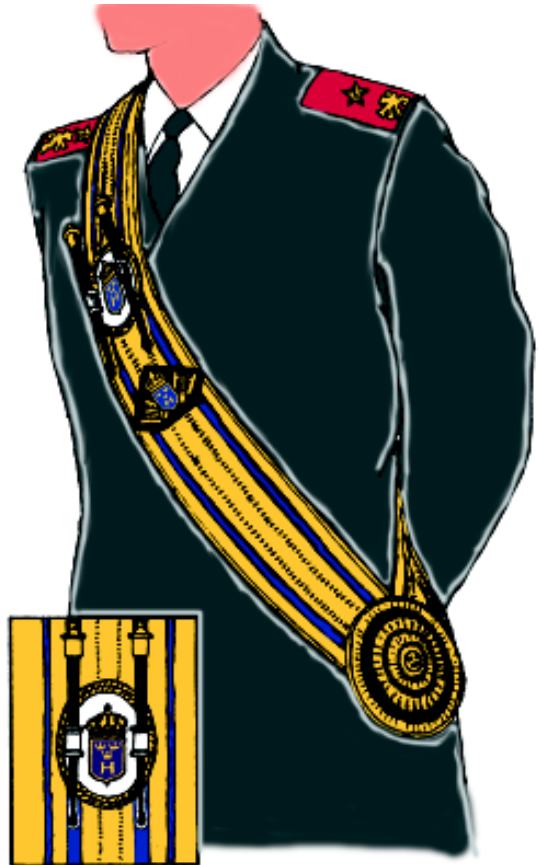
Regements- trumslagarstav modeller

Regements-
trumslagargehäng
modeller

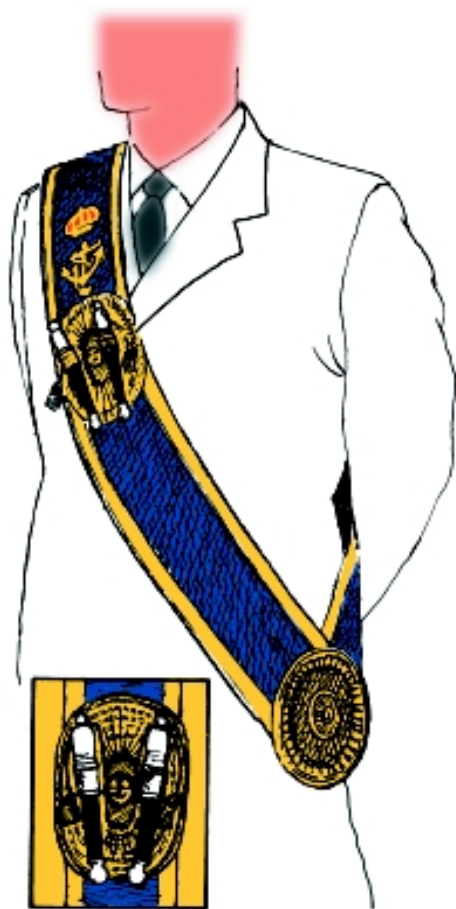

m/armén

m/hemvärnet

Utrustning

m/marinen

m/flygvapnet

ALLMÄNT

Ordergivning, instrumentens placering och formering

Muntlig ordergivning till musikkår som spelar och marscherar samtidigt är av naturliga skäl opraktisk. Därför har vissa tecken konstruerats för att order och anvisningar ska kunna uppfattas av musikkåren. Direktiv överförs till kåren med hjälp av regementstrumslagarstaven, s k stavtecken. Tecken utförda med regementstrumslagarstav indelas i dels lystringstecken, dels tecken för verkställighet.

Tecken utförda med regementstrumslagarstav utgör den synliga motsvarigheten till det muntliga kommandot och ska verkställas med rytm och precision. Liksom vid muntlig ordergivning gäller att precisionen på kårens uppträdande är direkt beroende av stavförarens sätt och skicklighet att med staven utföra sina tecken.

Instrumentgruppernas placering i musikkåren regleras av vissa fundamentala principer.

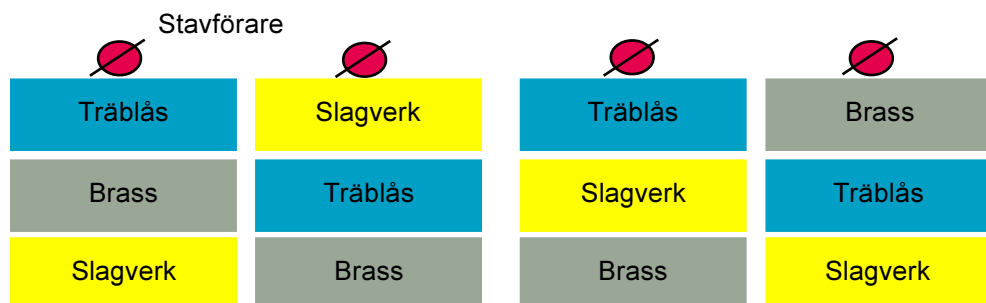
Instrument, som till följd av sin kon-

struktion för ljudet i sidled, bör få sådan placering att spelet förs in mot kåren snarare än ut från densamma. Exempel på sådana instrument är valthorn och bastubor. Slagverkssektionen, som är väsentlig för att hålla ihop såväl kårens som eventuell efterföljande trupps takt, bör som regel placeras så nära mitten som möjligt så att alla hör likvärdigt.

Det *konstnärliga och musikaliska* framförandet jämte *exercis och disciplin* i uppträdandet är lika viktiga element vid utförande av musik under marsch.

För att åstadkomma bästa möjliga resultat för såväl öga som öra, ska sådan formering av musikkåren eftersträvas, att mittkolonnen (riktkolonnen) och flankerna samt främsta och bakersta roteparen är utan luckor.

Varje framträdande som militär musikkår ska förlöpa under ett maximum av koncentration och uppmärksamhet från såväl stavförarens som kårens sida.

Exempel på placering av instrumentgrupper.

Ställningar och lystringsgrader för musikkår i sluten ordning

Enskild ställning

Musikern står stilla med god hållning och med

- hälarna tillsammans och i jämnhöjd, fötterna lika utåtvridna med ett fotblads längd mellan tåspetsarna,
- knäna raka,
- kroppstyngden lika fördelad på båda fötterna samt obetydligt framförd på fotbladen dock utan att överlivet härigenom blir framåtlutat,
- händerna lätt knutna med känning av låret, tummen mot pekfingret,
- armarna längs sidorna, handlederna sträckta så att tummarna följer byxans söm,
- huvudet väl uppburet och blicken riktad rakt fram (ta ut ögonmärke).
- instrumentets hållning, se sidan 69.

Enskild ställning används i sluten ordning då fullständig lystring och god hållning krävs samt vid hälsning med förband på stället.

Giv akt

Fullständig lystring och tystnad iakttas. På stället intas enskild ställning, se beskrivning ovan.

Kommando: Giv akt!

Även om *Giv akt* inte kommenderas intas enskild ställning vid lystringskommando som avser vändning, marschantråde, rättning och förbands upplösande samt vid visitation.

Lystring

Lystring är såväl en lystringsgrad som en ställning.

Under lystringsgraden *lystring* iakttas fullständig lystring och tystnad. Högra foten ska vara på sin för enskild ställning bestämda plats.

”Lystring” används vid parad m m då fullständig lystring och enhetlig hållning krävs men när enskild ställning inte är nödvändig.

Kommando: Lystring – ställ!

Musikern står stilla med god hållning, med ca 25 cm mellan hälarna. Kroppstyngden lika fördelad på båda fötterna med höger fot på sin för enskild ställning bestämda plats samt instrumentet som vid instrumentens hållning se sida 69.

Manöver

Fullständig lystring iakttas. Samtal som rör tjänsten får föras med låg röst.

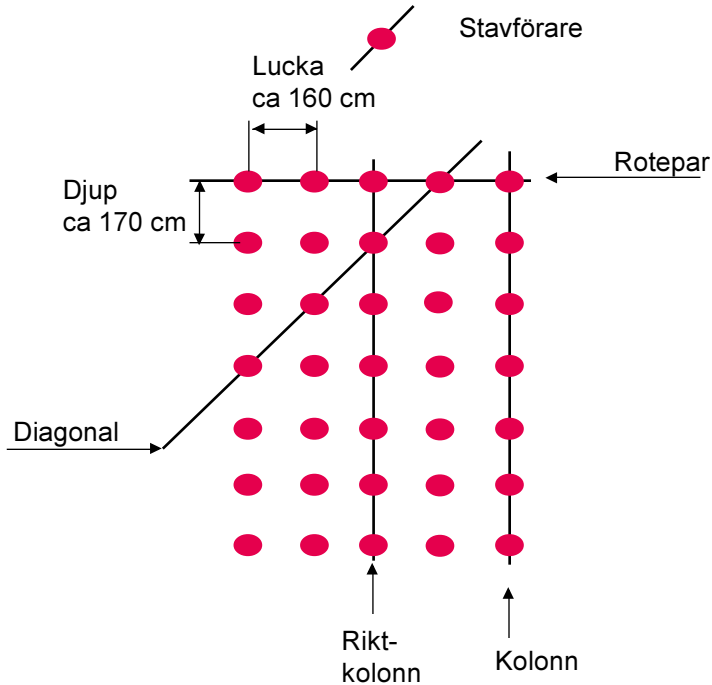
I övrigt som vid *Lystring ställ*.

Kommando: Manöver!

Ställningen intas i ett moment med ett mellanliggande taktslag efter verkställighetskommando.

Lediga

Enligt FMR.

Avstånd, luckor och djup

Om utrymme medges är dubbel armlängdslucka att föredra mellan kolonnerna. I annat fall enkel armlängdslucka som tas ut mot riktkolonn.

Dubbel armlängds lucka erhålls genom att musikerna i främsta rotepar sträcker ut armarna och tar kännning med varandras knutna händer.

Dubbel armlängds lucka är ca 160 cm avstånd i sida mellan kolonnerna.

Djupet mellan roteparen är normalt två steg ($2 \times 85 \text{ cm} = 170 \text{ cm}$).

Riktkolonn svarar för att rätt djup intas, vilket kontrolleras med rättning i diagonalen.

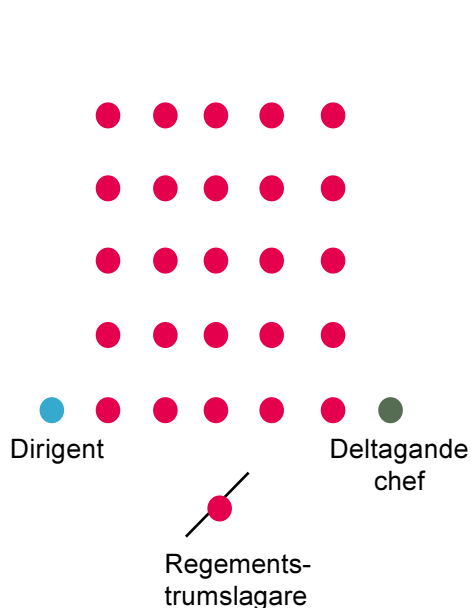
Riktkolonn är mittkolonnen eller, vid jämt antal kolonner, kolonnen till vänster om mitten.

Kommando:

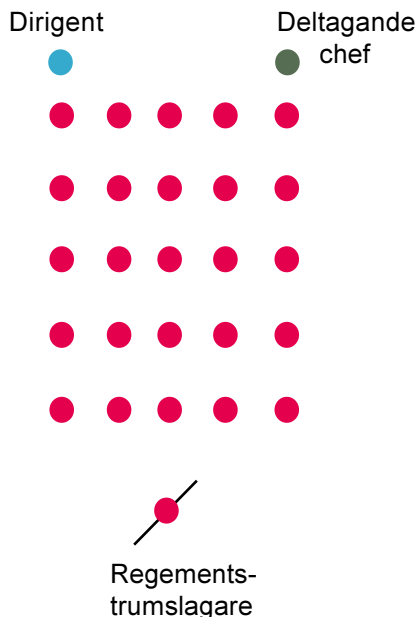
Rättning mittåt! (Om mittkolonn avses.)

Rättning vänster/höger! (Om ytterkolonn avses.)

Stavförares och dirigentens placering vid musikkårs marschformering

Musikkårsformering på stället

Musikkårsformering under marsch

Stavförares plats

Stavförares plats är ca 2,5 m mitt framför musikkåren.

Dirigentens plats

Dirigentens plats vid musikkårs marschformering är som regel till höger om första roteparet.

Under marsch går dirigent bakom musikkåren i rättning på höger kolonn al-

ternativt mitt inne i kåren för att bäst kunna höra t ex balans och dynamik. Annan eventuellt deltagande chef går bakom musikkårens vänstra kolonn.

Byte av plats mellan stavförare och dirigent ska ske med minsta möjliga tidsförlust samt med iakttagande av formellt uppträdande.

STÄLLNINGAR

Stavens doppsko med känning av höger tåhätta.

Grundställning

- Kroppstyngden lika fördelad på båda fötterna. Fötterna utåtvända med ett mellanrum på ca 25 cm mellan hälarna.
- Knäna raka.
- Överlivet rakt över höfterna
- Axlarna i samma höjd och måttligt tillbakadragna.
- Vänstra armen böjd med handen omvänd, knuten och stödd intill vänstra höften (sabelfästet).
- Staven hålls av högra handen, ca 2 dm under kulan (grundfattning).
- Doppskon stödd mot marken invid högra fotens yttersida.
- Armen sträckt snett ut åt höger.
- Huvudet väl uppburet.

Enskild ställning

Enskild ställning intas på stället i samband med anträdande av marsch, kommando, hälsning och utförande av tecken.

- Hälarna tillsammans.
- En fotblads längd mellan tåspetsarna.
- Överlivet rakt över höfterna.
- Kroppstyngden lika fördelad på båda fötterna samt obetydligt framförd på fotbladen dock utan att överlivet härigenom blir framåtlutat.
- Axlarna i samma höjd, sänkta och måttligt tillbakadragna.
- Vänstra armen böjd med handen omvänd, knuten och stödd intill vänstra höften (sabelfästet).
- Staven hålls av högra handen i likhet med bestämmelserna för grundställning.
- Huvudet väl uppburet.

Parad och hälsning

Parad

- Staven hålls framför livet med kulan snett uppåt och över högra axeln parallellt med gehänget.
- Doppskon framför och till vänster om vänstra höften (sabelfästet).
- Högra armen böjd med underarmen vågrätt.
- Staven hålls ungefär 40 cm nedanför kulan.
- Vänstra armen böjd med handen om-

vänd, knuten och stödd intill vänstra höften.

Hälsning

Hälsning av musikkår i slutna ordning utförs av stavförelaren. Hälsning med stav sker såväl på stället som under marsch genom att staven tas till *Parad*.

Vid hälsning vrids huvudet och blick- en riktas mot den, för vilken hälsningen verkställs.

Ställningar

Med stav hälsas

- konungen, drottningen, kronprinsessan eller annan kunglig person
- rikets flagga förd såsom blottad fana
- national- och kungssången
- blottad fana, som tillhör militärt för- band
- örlogsflagga, som hissas eller halas
- tvärskuren svensk flagga, som hissas eller halas vid ceremoniella tillfällen
- visationsberättigade
- egna chefer, dock lägst egen kompanichef
- samt vid avlämning och vid förbimarsch.

Stavförare hälsar enligt ovan, om hans för- ande och ledning av kåren inte hindras av det.

Fodras hälsning under stavmanöver utförs hälsningen med huvudvridning.

Hälsningsföreskrifterna för stavförare ska i tillämpliga delar iaktas även gentemot utländskt statsöverhuvud, i uniform klädd person tillhörande utländsk krigsmakt, utländsk fana (standar) liksom utländsk nations flagga vid ceremoniella tillfällen.

Ställningar

Under marsch

Staven bärs av högra handen med fattning något bakom tyngdpunkten, så att doppskon kommer lägre än kulan. *Staven* förs med armen något böjd i riktning snett åt vänster.

Vänstra armen svängs något i marschriktningen. Bärs sabel stöds vänster hand mot sabelfästet.

Kroppen förs stadigt och med god hållning, men utan spänning eller stelhet.

En viss personlig stil vid bärande av stav under marsch och mellanmarsch kan ske. Beakta dock vad som säges i förordet på sida 3.

STAVTECKEN

Stavföraren leder musikkåren med kommando eller tecken med stav

Kommando

Uttalade kommandon, instruktioner och meddelanden ska vara tydliga och kortfattade.

Detaljerade anvisningar för lystrings- och verkställighetsord för marsch och vändningar m m framgår av AR I och följs i tillämpliga delar.

Stavtecken

Staven förs till tecken genom manövrer.

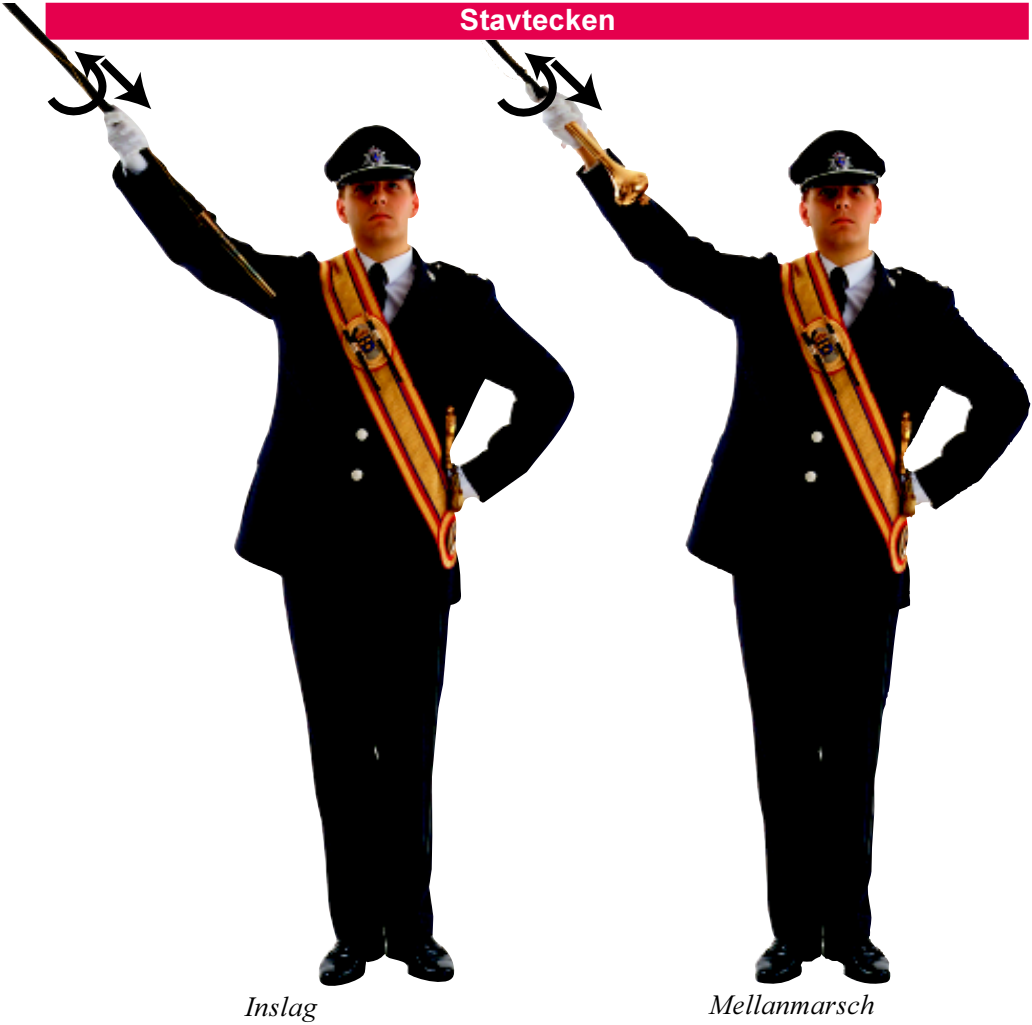
Manövrer med stav (till och från tecken) sker icke i tidmätt utan följer på varandra.

Manövrer avser

- dels ersätta lystringsord vid kommando
- dels vara utsmyckning av stavföringen.

Vid påbörjad manöver, under det musikkåren spelar, kan musikkårens uppmärksamhet påkallas av basstrumslagaren genom varningslag (två snabba slag).

Stavtecken

Inslag

Mellanmarsch

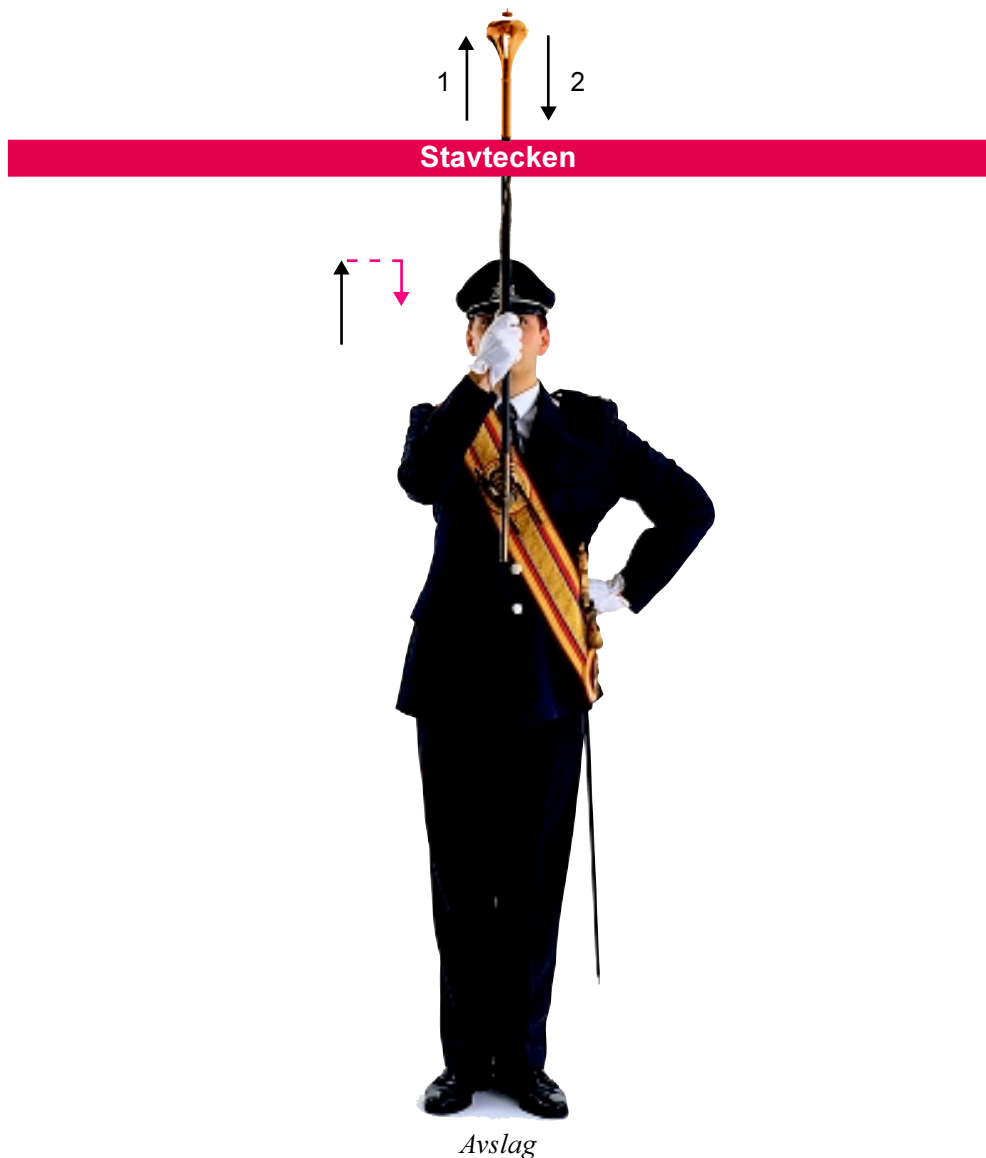
Utförande

Inslag och *mellanmarsch* med kula respektive doppsko utförs snett upp åt höger.

Paradmarsch upptagning

Från utgångsläge för inslag, sträcks staven (med kulan upp) i två moment snett upp åt höger i paradmarschtempo.

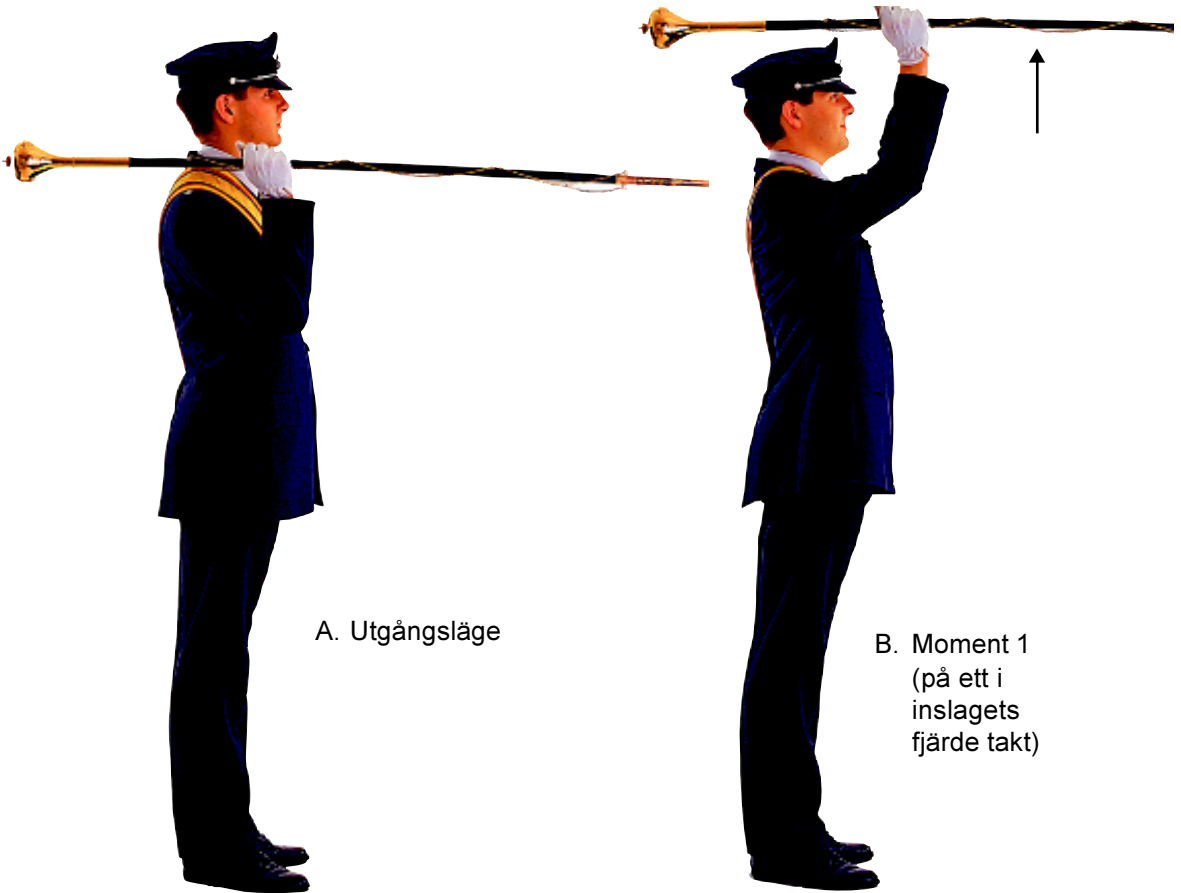
På de följande två taktslagen tas instrumenten i två moment till spelställning.

Avslag sker med kulan rakt upp. Tecken utförs i stavens riktning "uppåt–nedåt" i *marschens tempo*.

Avslag kan även ske med doppsko, då nytt tecken med doppsko följer.

Stavtecken

A. Utgångsläge

B. Moment 1
(på ett i
inslagets
fjärde takt)

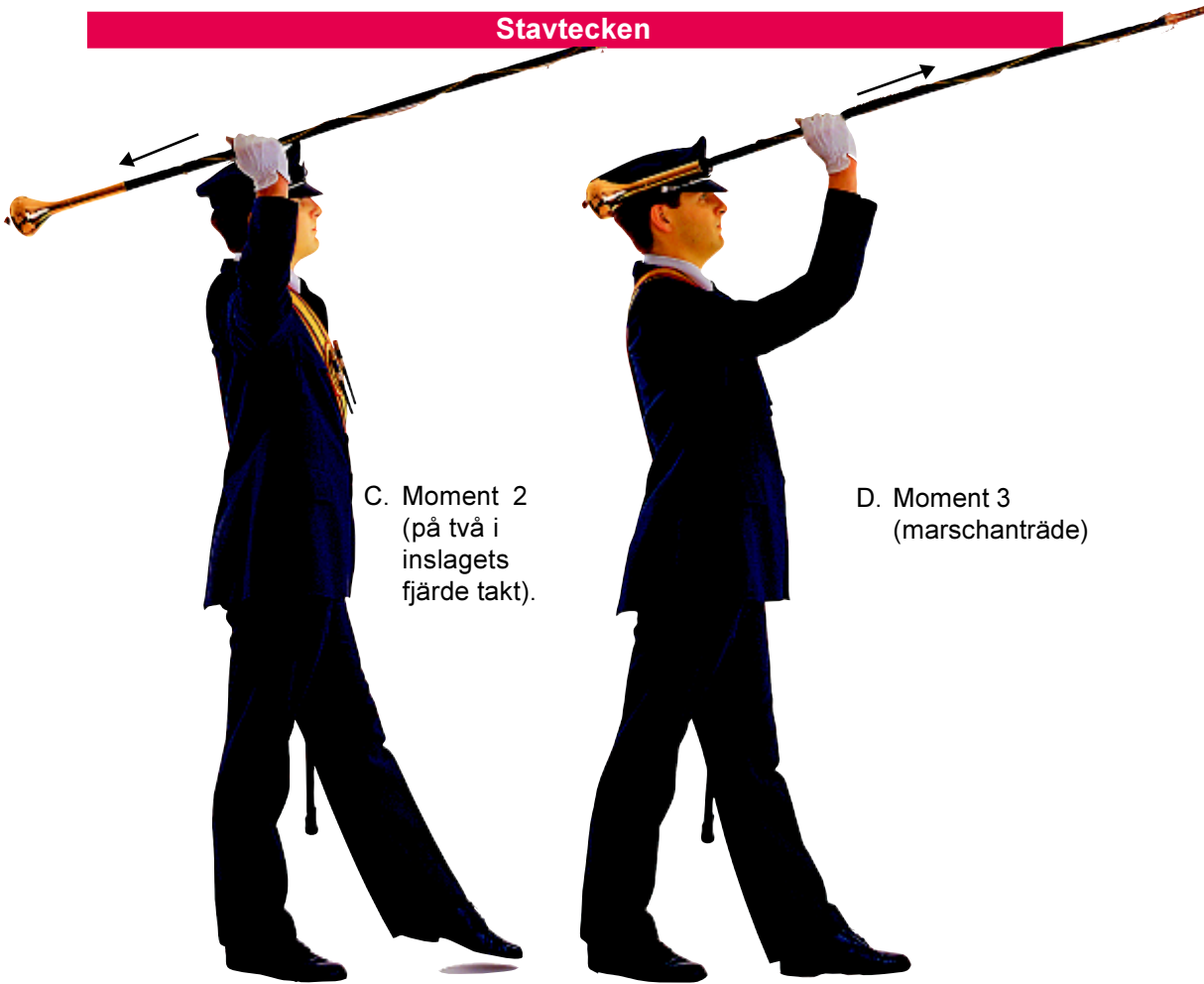
Marschanträde

Tecken för marschanträde kan ges i truminslagets fjärde takt, alternativt sista takten i en fras t ex vid inslaget.

Tecknet för marschanträde utförs i tre moment i marschens tempo.

Moment 1: Staven förs rakt upp.

Stavtecken

C. Moment 2
(på två i
inslagets
fjärde takt).

D. Moment 3
(marschanträde)

Moment 2: Staven förs snett bakåt så att doppskon pekar snett uppåt.

Moment 3: Staven förs i längsled framåt – uppåt och marschen anträds (vänster fot).

Stavtecken

A. Moment 1

På stället marsch, rättning och halt

Staven förs framför ansiktet. OBS! *Kulan till höger*. Handledsvridning nedåt sker på vänster fot (moment 1), på nästa taktslag (höger fot) lyfts staven vågrät till i höjd över

huvudet (moment 2). Därefter tas ett steg fullt ut på vänster fot efter vilket på stället marsch påbörjas.

Stavtecken

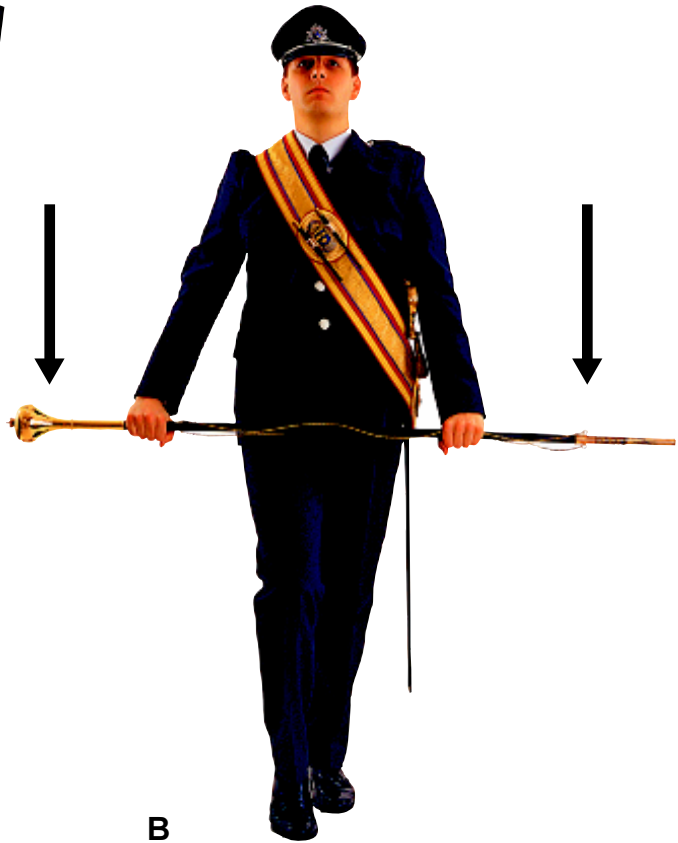
B. Moment 2

Under på stället marsch sker inrättning i sida och djup av musikkåren. När tecken för halt görs ska inrättningen vara klar.

Låt kåren få minst fyra takter på stället marsch för att hinna få in rättning.

På stället marsch lyfts fotbladet parallellt med marken ca 10 cm.

Stavtecken

Halt

Handledsvridning uppåt sker på vänster fot (A), på nästa taktslag (höger fot) sker en snabb nedryckning av staven (B) från ställning vågrät i höjd över huvudet till livet.

Vänster fot tar ett halvt steg och höger fot förs intill vänster fot på nästa taktslag.

Stavtecken

Samtidigt med att högerfoten sätts till, lyfts staven vågrät till brösthöjd.

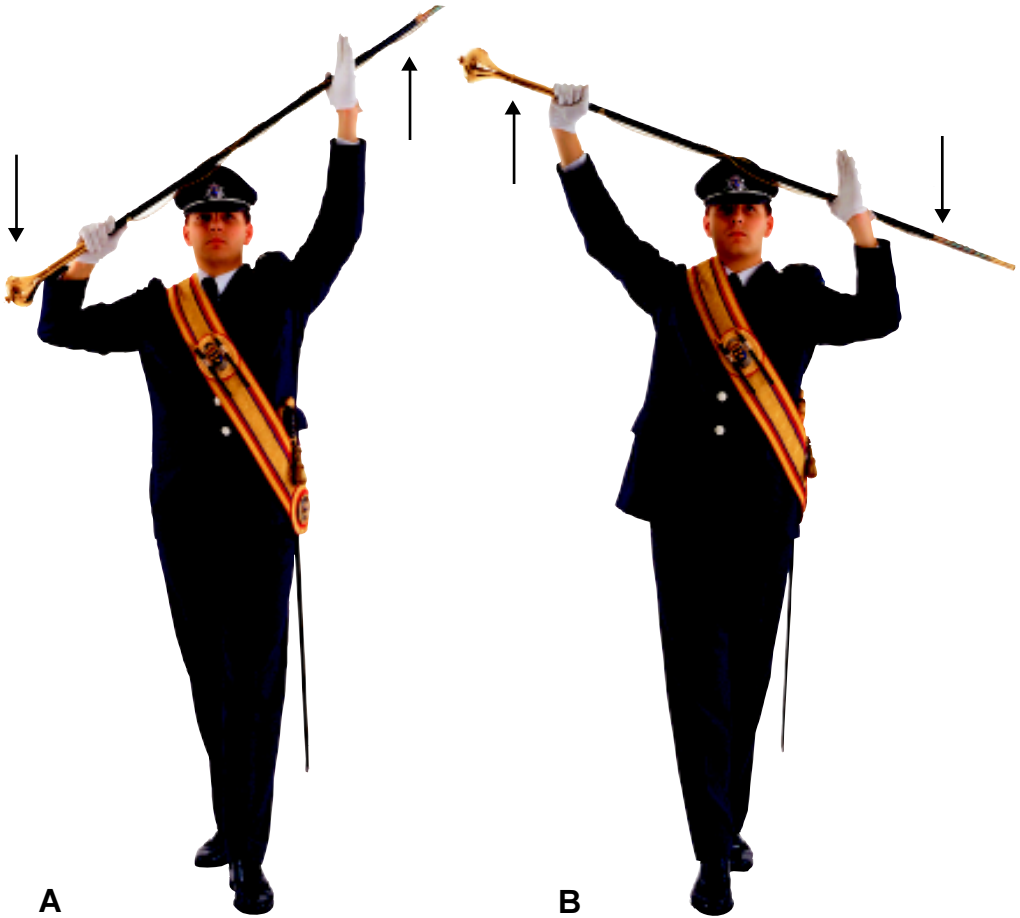
	A	B	
C	1	2	1 2
	Vänster	Höger	Vänster Höger intill vänster

Kommando Halt!

Bilder

Fot

Stavtecken

Minskade luckor

Minskade luckor – med staven framför ansiktet med omväxlande höjning respektive

sänkning av kula och doppsko.
OBS! Kulan till höger.

Stavtecken

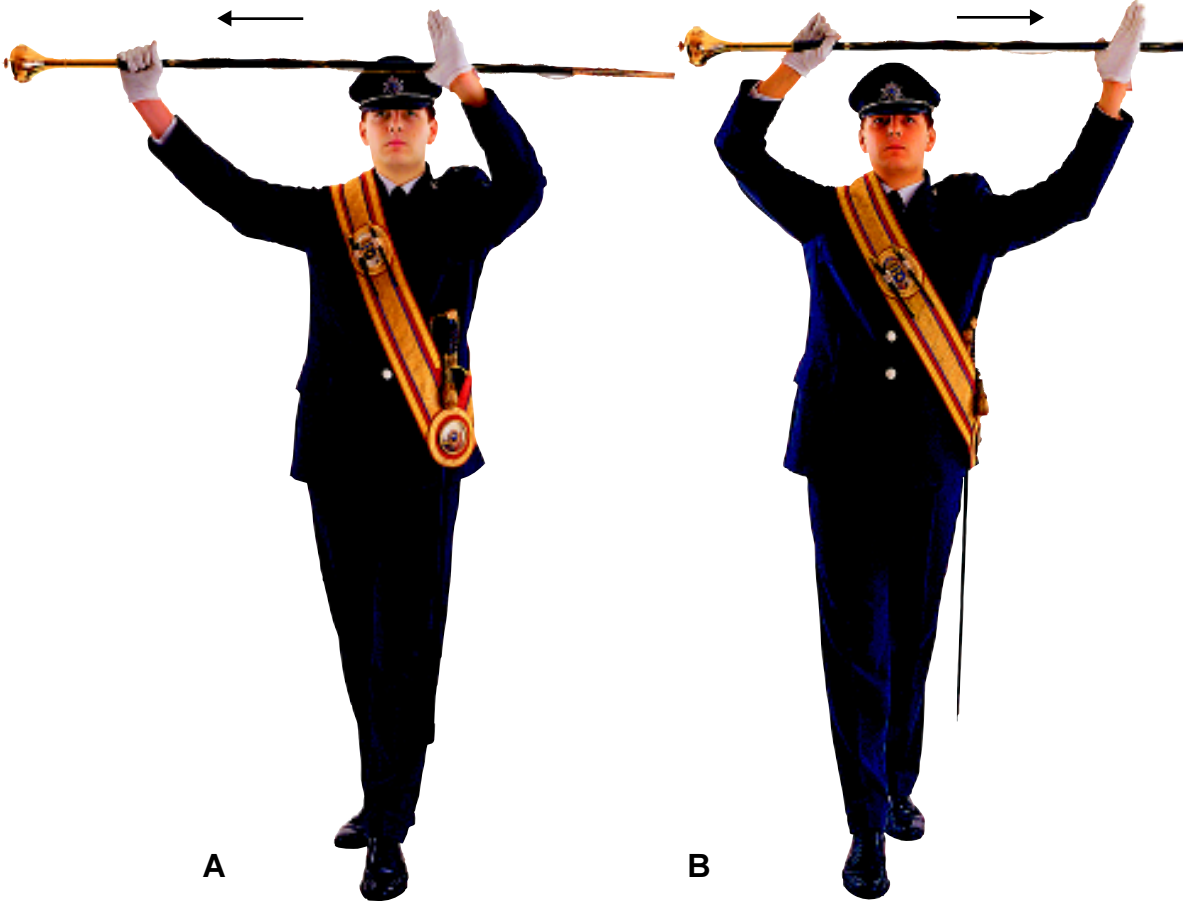
C

D

	A	B	C	D	Bilder
C	1	2	1	2	
	Vänster	Höger	Vänster	Höger	Fot

Stavtecken

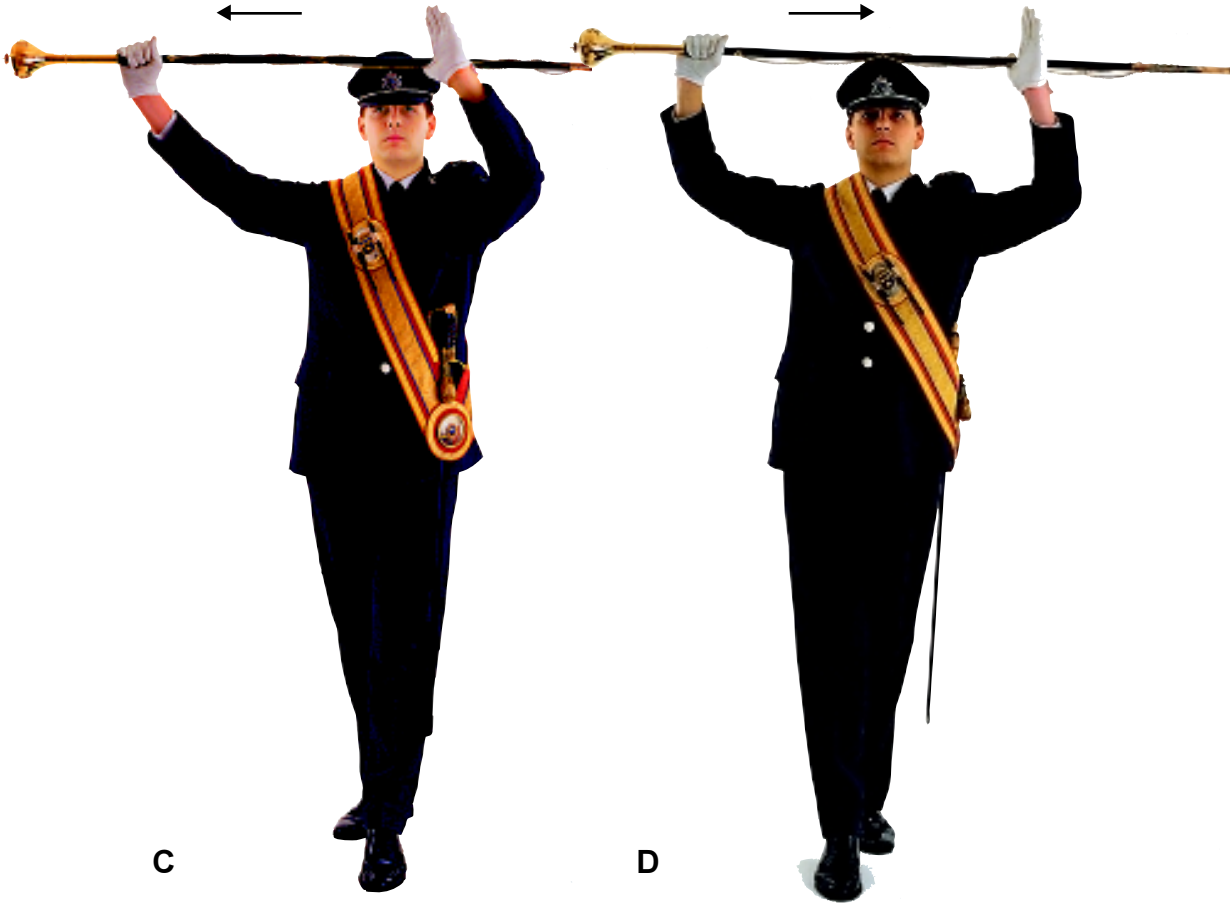

Ökade luckor

Ökade luckor – med staven vågrät och tvärs framför ansiktet med rörelser utåt si-

dorna från höger, vänster, höger till mitt.
OBS! Kulan till höger.

Stavtecken

C

D

	A	B	C	D	Bilder
C	1	2	1	2	
	Vänster	Höger	Vänster	Höger	Fot

Stavtecken

Till vänster

Till höger

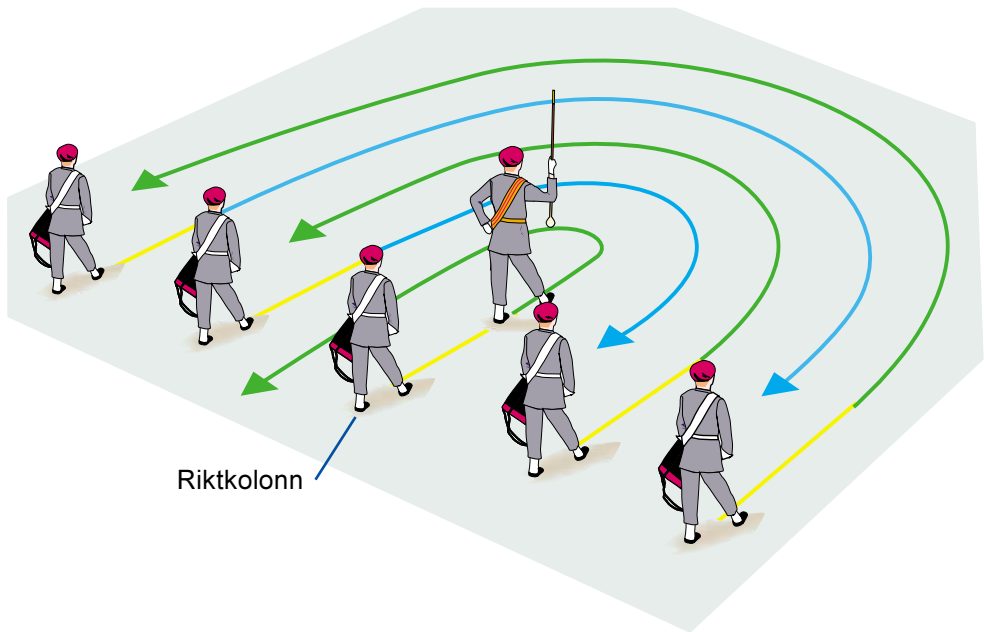
Tätavbrytning

Tätavbrytning till vänster respektive höger under marsch med kulan riktad uppåt höger respektive vänster.

Staven hålls vågrät mitt framför ansiktet tills det att tecken för tätavbrytning ges. Tecken för tätavbrytning ges på vänster fot (1:an) det är att likna med det muntliga kommandot: ”täten till vänster/höger – marsch”.

Tecknet kan förstärkas genom en liten nedåtgående rörelse på det föregående taktslaget (höger fot).

När tätavbrytning ska avslutas förs staven tillbaka till vågrätt utgångsläge, se sid 64.

Exempel på "rättvänd genomgång", fem kolonner.

Rättvänd genomgång

Riktkolonn är mittkolonnen och vid jämt antal den till vänster om mitten. Riktkolonnen vänder till vänster vid ojämt antal kolonner och till höger vid jämt antal. Efter kommando, genomgång marsch, som ges på första takt delen, följer ett tomt taktsteg varefter första roteparet går ytterligare

två takter rakt fram 1:2, 2:2 innan genomgång påbörjas. Alternativt påbörjas genomgång av första roteparet på den punkt där stavföraren vänder. Stavföraren genomför sin vändning direkt efter kommandot.

Stavföraren vänder alltid till vänster, vid jämnt antal kolonner genom helt om marsch.

Stavtecken

A

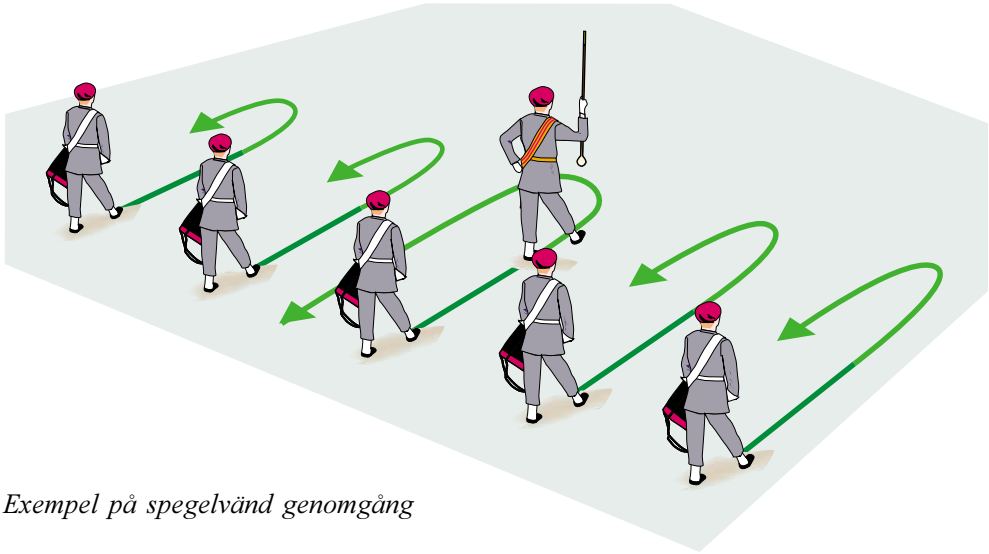
B

Rättvänd genomgång

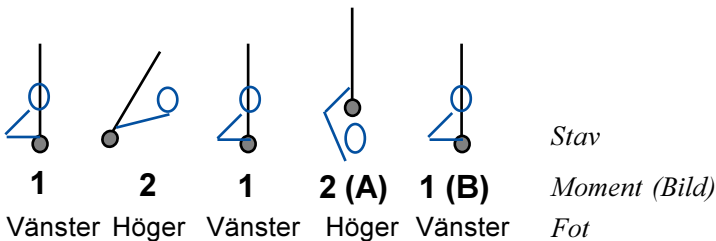
Staven manövreras till vågrät läge med doppskon till vänster. Staven förs medurs med högerarmen sträckt med doppskon snett upp åt höger (1) därefter till snett upp åt vänster (2) till lodrätt (3) där inväntas

tidpunkten för kommandot ”genomgång – marsch”.

Kommando ges genom att staven sträcks uppåt på höger fot (A) och dras ned på vänster fot (B).

Exempel på spegelvänd genomgång

Förslag på stavmanöver sett framifrån.

Spegelvänd genomgång

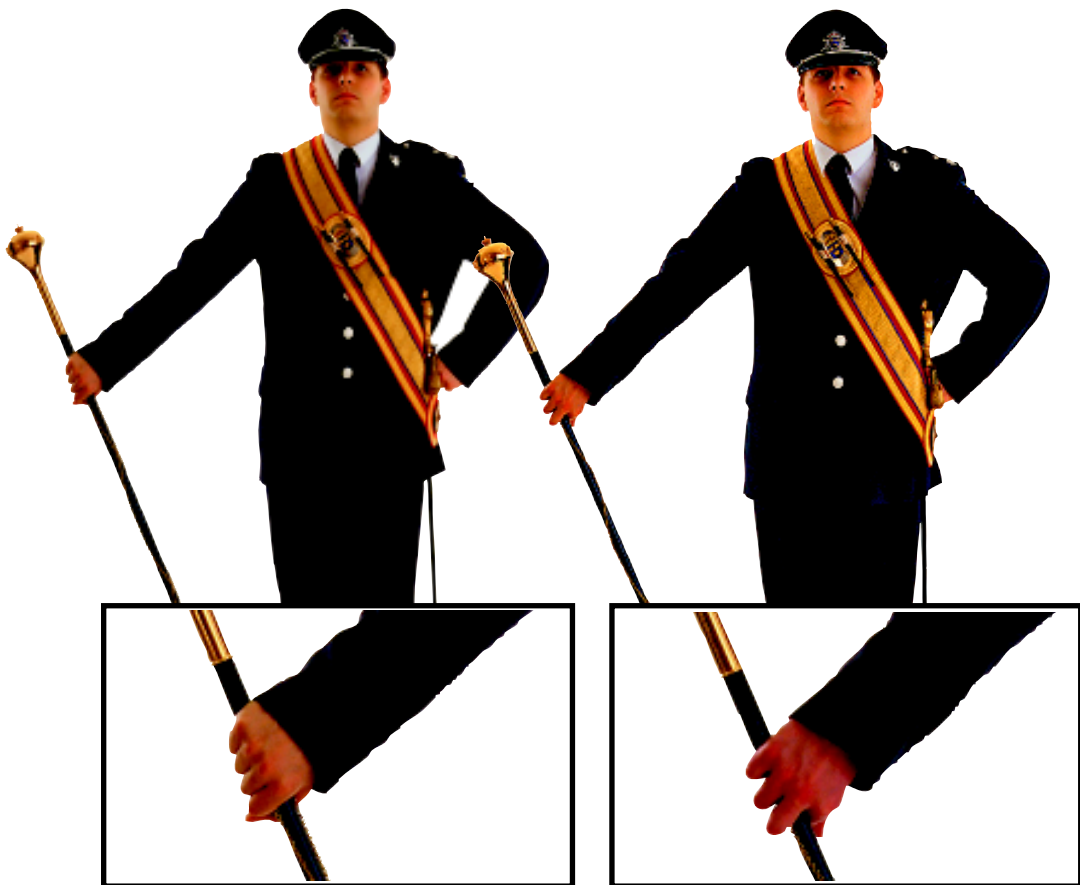
Som regel används rättvänd genomgång. Här ges exempel på spegelvänd genomgång.

Spegelvänd genomgång bör endast användas i undantagsfall.

Att blanda rättvända och spegelvända genomgångar leder lätt till förvirring, då tåten kan få problem med att utföra den rättvända genomgången om kåren är spegelvänd. Kommando ges på samma sätt som för rättvänd genomgång.

STAVFATTNINGAR

Grundfattning

Handens lillfingersida vänd åt kulan

Förberedande manöverfattning

Staven i grepp mellan pek- och långfinger

Olika fattningar av staven

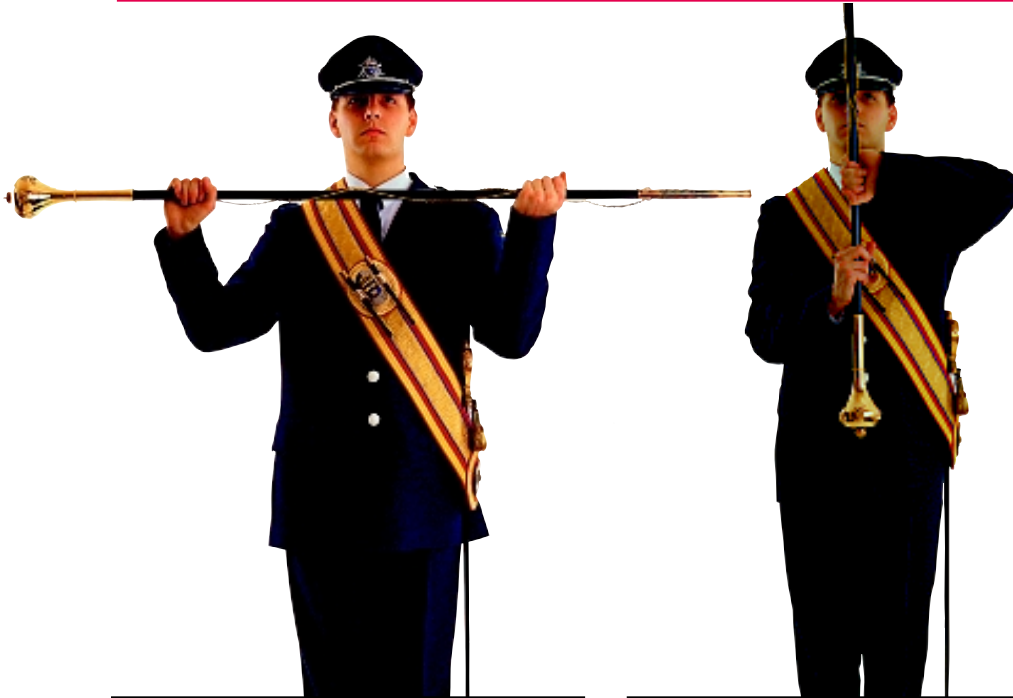
Manöverfattning

Löst grepp om staven med handflatan snett åt vänster. Staven hålls mellan pek- och långfingret.

Överfattning

Handflatan nedåt.

Olika fattningar av staven

Underfattning
Handflatan uppåt.

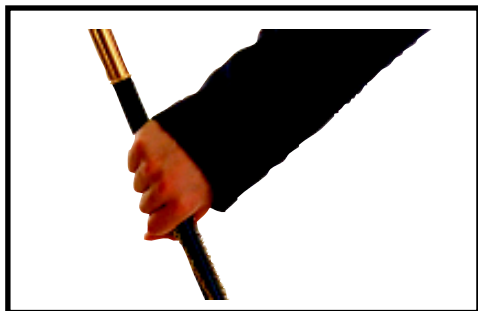

Frånvänd fattning
Handflatan framåt.

STAVMANÖVRERING

Inledande manöver från grundfattning till manöverfattning

Manövrering med stav utgår från grundfattning, som används såväl ”på stället” som ”under marsch”.

Pekfingret flyttas över staven så att det kommer tillsammans med tummen. Staven hålls i ett grepp mellan pek- och långfingrarna = ”förberedande manöverfattning”.

Vid ”förberedande manöverfattning” tas alltid vänster hand omvänd och knuten till höftläge = stödd intill vänstra höften. Med hjälp av pekfingret vrids staven i cirkel medurs (från vänster till höger) i 180 grader.

Tummen förs in mellan handflatan och staven.

Stavmanövrering

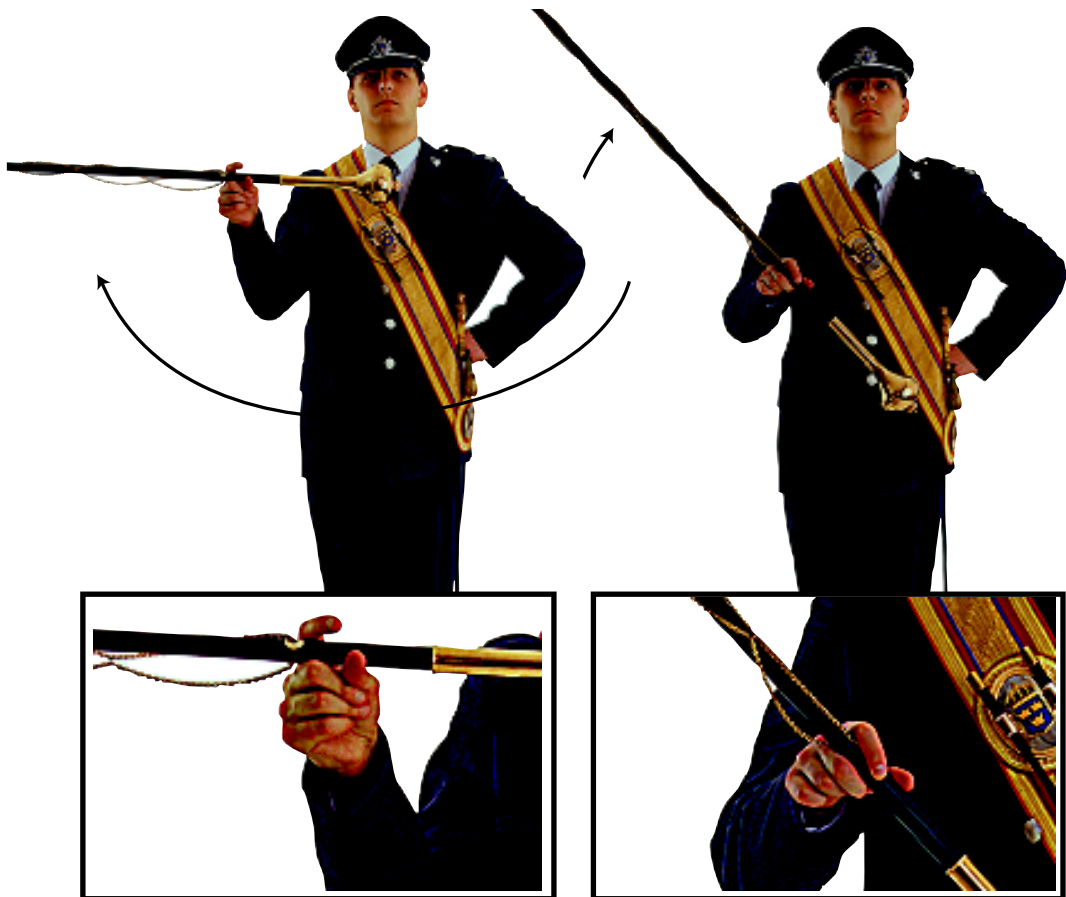
Med tummens hjälp fortsätter cirkelrörelsen som avbryts med doppskon riktad snett ut åt vänster.

Inledande manöver är lika såväl "på stället" som "under marsch" och inleder all i instruktionen föreskriven manövrering med stav.

Stavmanövrering

Manövrering till tecken för inslag utgår från manöverfattning

Rörelsen fortsätter genom att staven vrids moturs i cirkel genom att handflatan vänds nedåt.

Tummen flyttas över staven så att den kommer tillsammans med pekfingret. I greppet mellan pek- och långfingrarna vrids staven med tummens hjälp i fortsatt cirkelrörelse.

Stavmanövrering

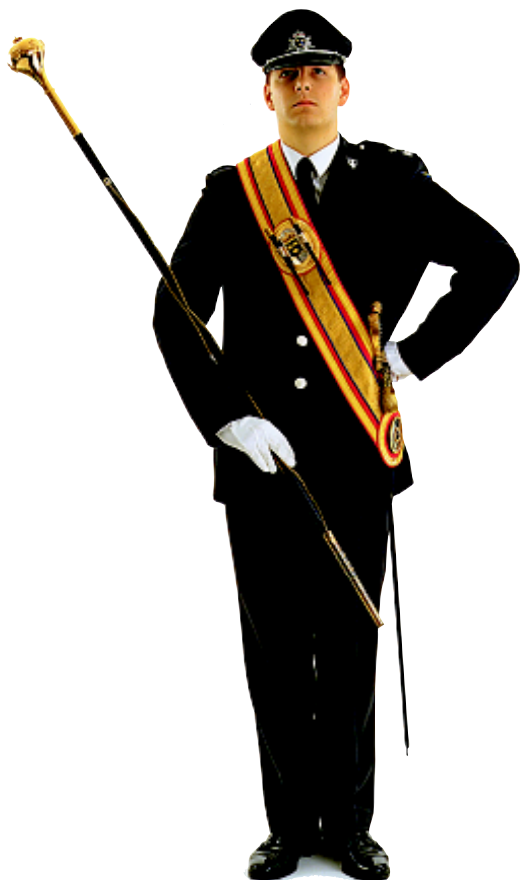

Då lodrät ställning nåtts med doppskon upp, flyttas vänster hand från höftläge och fattar med frångädd fattning om staven intill och ovanför högra handens fingrar.

Högra handens grepp släpps och vänstra handen fullbordar och fortsätter stavens cirkelrörelse genom att handflatan vänds upp och "underfattning" erhålls som direkt övergår till tumgreppsfattning.

Då vågrätt läge uppnås, fattar högra handen med "överfattning" om staven vid doppskons fäste.

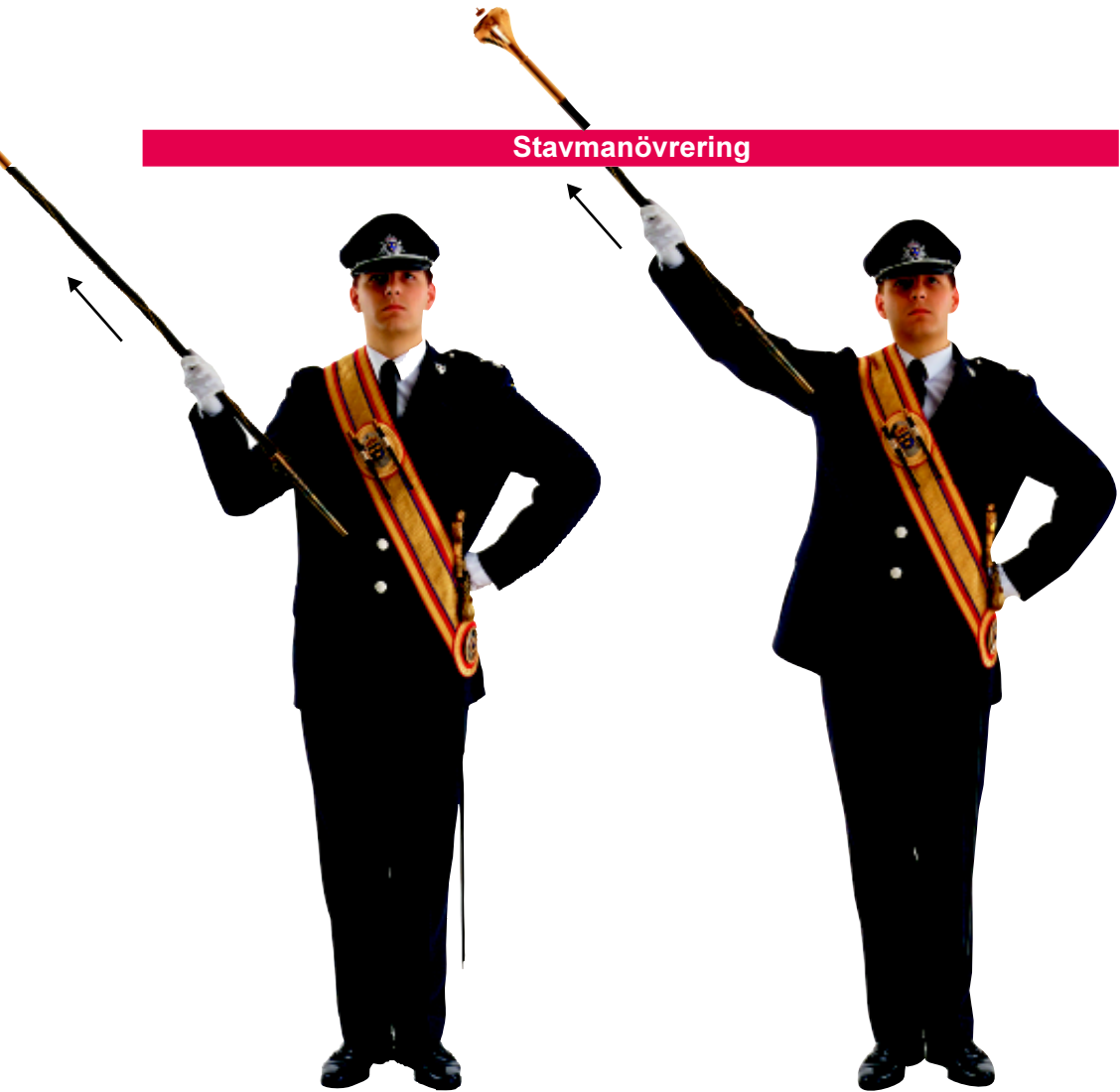
Stavmanövrering

Manövern avslutas med att vänster hand flyttas från "underfattning" om staven tillbaka i höftläge, medan höger hand med bibehållen "överfattning" förs i höjd med livet och kulan i rörelse medurs till snett upp åt höger.

Från den erhållna ställningen utförs tecken för upptagning av trumstockar alternativt instrument (paradmarsch) med två moment i marschens tempo.

Stavmanövrering

Moment 1: Armen med staven sträcks snett uppåt höger och stoppar där handen är i höjd med axelpartiet.

Moment 2: Armen sträcks vidare. Invänta trumstocksupptagningen = 2 takter. Därefter görs inslag (se bild sidan 22) genom att en energifull rörelse med staven uppåt, följd av inslaget med en liten knyck nedåt.

Stavmanövrering

Manövrering till *grundställning* eller *enskild ställning* respektive *under marsch* utgår från avslutat tecken för inslag

På inslagets andra takt tas staven lodrätt med handen mittför ansiktet. På tredje takten sträcks armen rakt fram.

På fjärde takten lossas greppet. Staven glider nedåt i handens lösa grepp. Vid stav-

ens jämviktpunkt avbryts rörelsen genom att staven åter greppas.

Lång-, ring- och lillfingrarna förs snabbt in mellan staven och handflatan.

Stavmanövrering

- I greppet mellan pekfingret och tummen och med hjälp av lång-, ring-, och lill-fingrarna vrids staven i cirkel moturs. Handflatan vänds nedåt – utåt.
- Tummen flyttas över staven så att den kommer tillsammans med pekfingret. Med tummens hjälp fullbordas cirkelrörelsen.
- Pekfingret flyttas tillsammans med långfingret.
- Staven återförs till på stället respektive under marsch.

Tecken för mellanmarsch från grundställning respektive under marsch, utgår från manöverfattning

Staven vrids motsols i cirkel genom att handflatan vänds neråt.

Tummen flyttas över staven så att den kommer tillsammans med pekfingret. I greppet mellan pek- och långfingrarna och med hjälp av tummen vrids staven i cirkel till en vågrät ställning framför bröstet.

Vänster hand flyttas från höftläget och fattar i löst grepp med underfattning om doppskons övre del. Höger hands grepp ändras till överfattning. Staven tas med en bestämd rörelse till ställning i höjd med ansiktet.

Manövern avslutas med att vänster hand flyttas från "underfattning" om doppskon tillbaka i höftläge medan höger hand med bibehållen "överfattning" för kulan till i höjd med livet och doppskon medurs riktas snett upp åt höger.

Från den erhållna ställningen utförs tecken till mellanmarsch i två (enbart inslag, mom 1 och 3) eller tre (inslag föregått av avslag av musik, mom 1-3) moment i marschens tempo.

Moment 1: Armen med staven sträcks snett upp åt höger.

Moment 2: Avslag av musik i samband med mellanmarsch – en kort knyck görs med staven uppåt – nedåt.

Moment 3: Mellanmarsch – tecknet upprepas omedelbart på efterföljande taktdel respektive på nästa takts etta beroende av om musiken slutar på andra respektive första taktdelen.

Stavmanövrering

Manövrering till *grundställning* respektive *under marsch*,
utgår från avslutat tecken för mellanmarsch

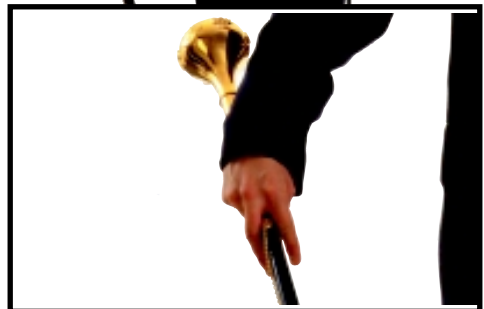
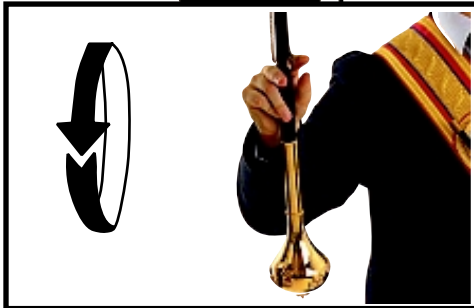

Förberedande manöverfärdighet intas.

Staven förs uppåt och pekfingeret flyttas
över staven mot tummen. Staven fälls se-
dan framåt för att svängas i cirklar.

Stavmanövrering

Staven svängs i cirklar enligt följande:

- Armbågen böjs något.
 - I greppet mellan pek- och långfingrarna svänger staven runt genom att handleden vrids och handflatan vänds inåt, uppåt och nedåt, med kulan på armens insida.
- Cirkelrörelsens balans regleras och stöds av tummens insida.

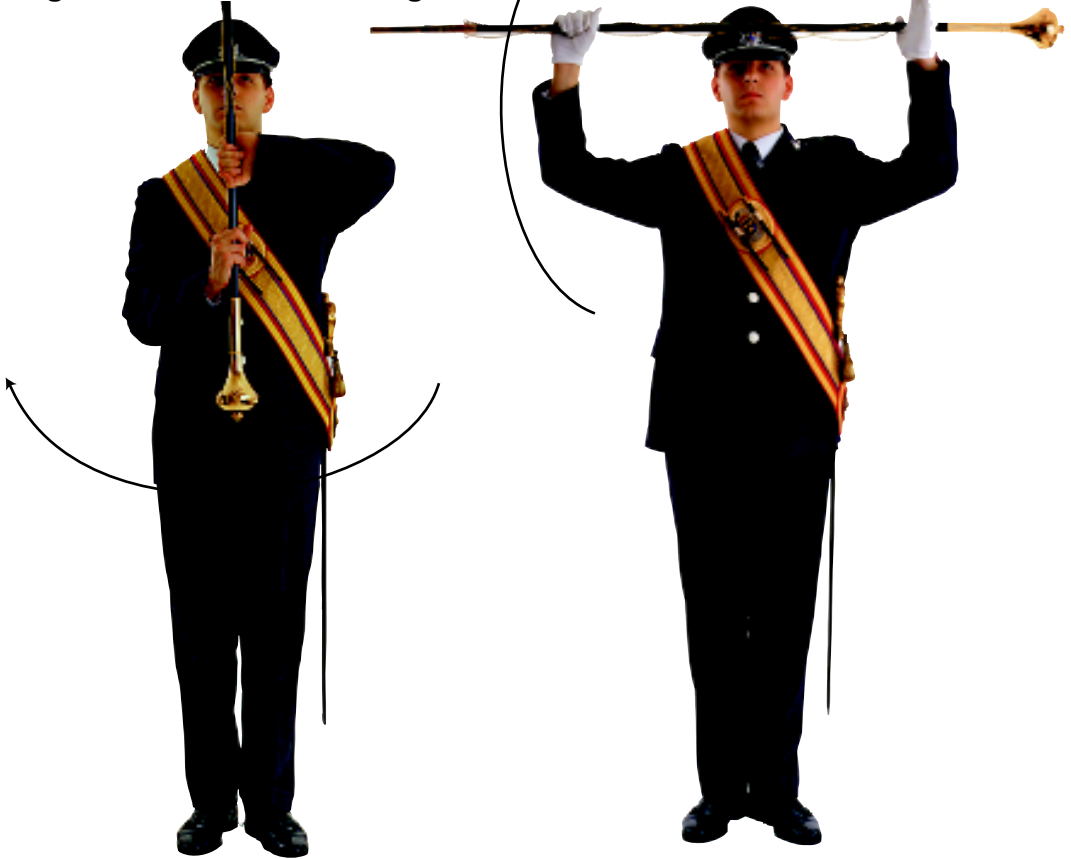
Stavmanövrering

- Rörelsen avbryts då doppskon är riktad snett ned.
- Pekfingret flyttas över staven så att det kommer tillsammans med långfingret (= grundfattning).
- Efter hävd cirkelrörelse hålls staven stilla under två stegs marsch.
- Staven återförs till på stället respektive under marsch.

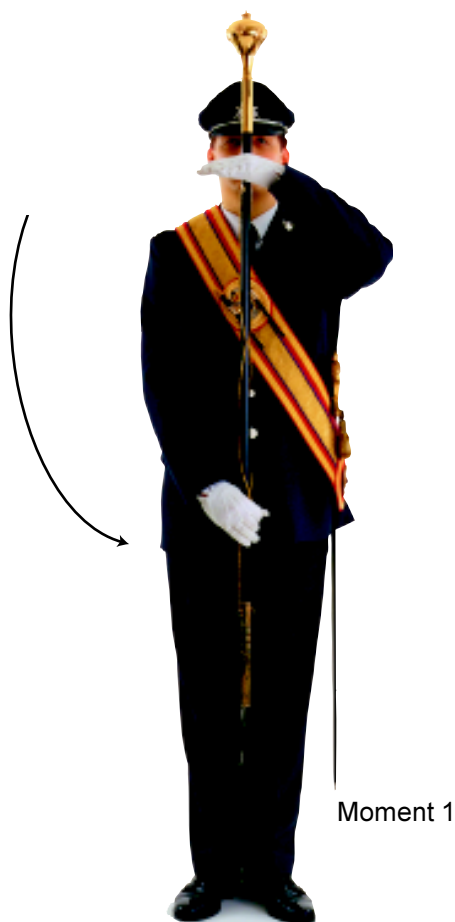
Stavmanövrering

Tecken för avslag från grundställning respektive under marsch utgår från manöverfattning

- Staven vrids moturs i cirkel genom att handflatan vänds nedåt.
- Tummen flyttas över staven så att den kommer tillsammans med pekfingeret.
- I greppet mellan pek- och långfingrarna vrids staven med tummens hjälp i fortsatt cirkelrörelse.
- Då lodrät ställning nåtts med doppskon upp, flyttas vänster hand från höftläge och fattar med fränvänd fattning om staven intill och över högra handens fingrar.
- Högra handens grepp släpps och vänstra handen fullbordar och fortsätter stavens cirkelrörelse genom att handflatan vänds upp och underfattning erhålls.
- Då vågrätt läge uppnåtts, fattar högra handen med överfattning om staven vid doppskons övre del.
- Staven tas med bestämd rörelse till i höjd med ansiktet.

Stavmanövrering

Från den erhållna ställningen utförs tecken för avslag i tre moment i marschens tempo.

Moment 1: Högra handen förs – med bibehållen fattning om staven – till i höjd med livet samtidigt som den vänstra förs framför ansiktet med kulan rakt över huvudet.

Moment 2: Vänster hand släpper greppet om staven och tas till höftläge samtidigt som höger hand för staven lodrätt upp med doppskon i höjd med huvudet.

Moment 3: Staven förs i en knyck nedåt.

Stavmanövrering

Manövrering till grundställning respektive under marsch utgår från avslutat tecken för avslag

Nedtagning sker i två moment under tiden av två följande tänkta takter. Då marschen slagits av sträcks höger arm rakt fram på ett i första tänkta takt. På ett i nästa takt lossas greppet om doppskon något.

Staven glider snabbt nedåt i handens lösa grepp. Vid stavens jämviktspunkt avbryts rörelsen genom att staven åter greppas.

Lång-, ring- och lillfingrarna förs snabbt in mellan staven och handflatan samtidigt som doppskon riktas något framåt – nedåt.

Stavmanövrering

I greppet mellan pekfingret och tummen och med hjälp av lång-, ring- och lill-fingrarna vrids staven i cirkel snett bakåt höger och framåt vänster.

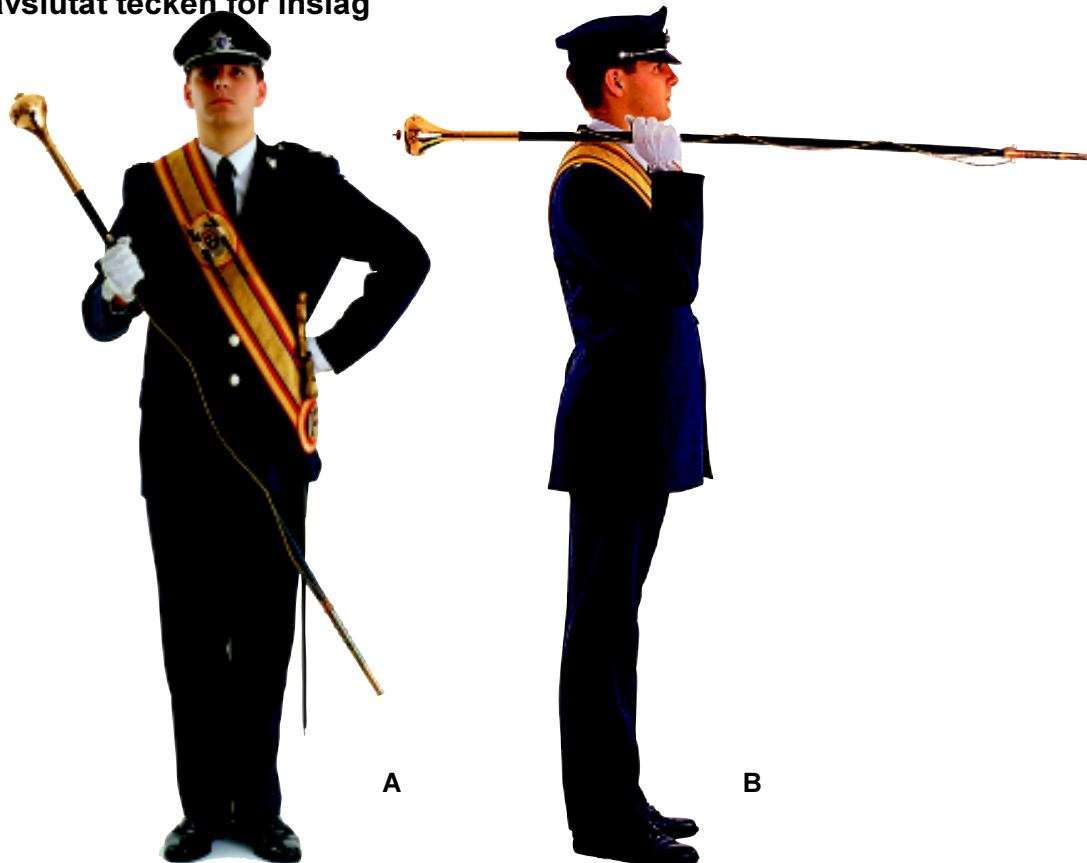
Detta moment kan med fördel föregås av att doppskon lyfts framåt med hjälp av lång- och ringfingrarna för att få fart på rörelsen.

Pekfingret flyttas över staven så att det kommer tillsammans med långfingret (= grundfattning).

Staven återförs till grundställning respektive under marsch.

Efter avslag av paradmarsch sker nedtagning i två moment i paradmarschtempo. Staven följer även här momenten i instrumentnedtagningen.

Marschanträde på tecken med stav, utgår från avslutat tecken för inslag

Från enskild ställning anträds marsch på tecken av stav vid behov eller då så anses lämpligt. I likhet med under inslag utförs tecknets moment så att marschanträde sker på 1:a takt delen i takten. Vid 4/4-dels takt kan anträde av marsch även ske på 3:e takt delen.

Tecken för marschanträde kan utgå från avslutat tecken för inslag.

Armen kvarhålls i uppåtsträckt läge. Samtidigt med ett ryck snett ned åt vänster

lossas greppet om doppskon något. Staven glider snabbt nedåt i handens lösa grepp.

Vid stavens *mittpunkt* avbryts nedtagningen med förnyat fast grepp om staven (A).

Staven tas till vågrät ställning över höger axel med doppskon i marschriktningen (B).

Från den erhållna ställningen utförs tecken för marschanträde i tre moment i marschens tempo, se sid 24.

Manövrering till under marsch utgår från avslutat tecken för marschantråde

Staven svängs i cirklar framåt till ställning under marsch enligt anvisningar för avslutat tecken för mellanmarsch, se sid 53.

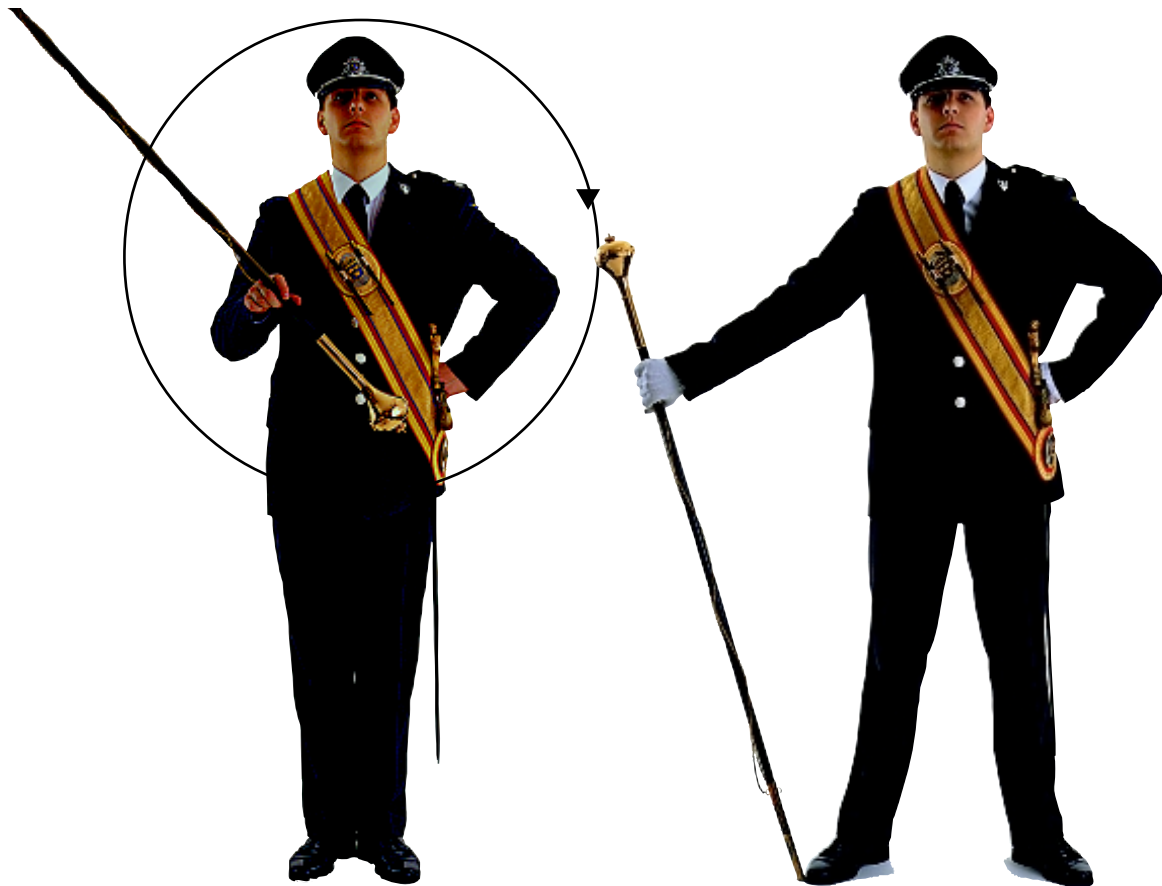
Tecken för halt utgår från manöverfattning

- Staven vrids moturs i cirkel genom att handflatan vänds nedåt.
- Tummen flyttas över staven så att den kommer tillsammans med pekfingret.
- I greppet mellan pek- och långfingrarna och med hjälp av tummen vrids staven i cirkel till vågrät ställning framför bröstet.
- Vänster hand flyttas från höftläget och fattar med "överfattning" med löst grepp om doppskons övre del.
- Höger hands grepp ändras till "överfattning".
- Staven förs horisontalt rakt upp till framför ansiktet. Från den erhållna ställningen utförs tecken för halt enligt sida 26.

Stavmanövrering

Manövrering till grundställning, utgår från avslutat tecken för halt

- Högra handens grepp ändras till manöverfattning.
- I greppet mellan pekfingret och tummen och med hjälp av lång-, ring- och lill-fingrarna vrids staven moturs i cirkel framför kroppen samtidigt som vänster hand återtas till höftläge.
- Greppet om staven ändras till *grundfattning* och *grundställning* intas.

Stavmanövrering

Staven till parad, utgår från grundfattning

Inledande manöver utförs.

Samtidigt med en knyck snett upp åt höger lossas greppet om staven något så att staven glider uppåt i handens lösa grepp. Omkring 40 cm nedanför kulan av-

bryts glidningen genom förnyat fast grepp med bibehållen manöverfattning.

Staven förs med en bestämd rörelse till ställning snett framför livet med kulan snett uppåt och över höger axel. Doppskon framför och till vänster om vänstra höften.

Manövrering till grundställning respektive under marsch, utgår från staven till parad

- I greppet mellan pekfingret och tummen och med hjälp av lång-, ring- och lillfingrarna vrids staven moturs i cirkel framför kroppen.
- Efter ca 180 graders vridning flyttas tummen över staven så att den kommer tillsammans med pekfingret och med hjälp av tummen fortsätts cirkelrörelsen.
- Då cirkeln fullbordats flyttas pekfingret över staven så att det kommer tillsammans med långfingret (= grundfattning) och staven återförs på stället respektive under marsch.

Tecken för ökade luckor, utgår från grundfattning

- Inledande manöver utförs.
- Tecknet utförs med upprepade vågräta rörelser i sidled höger, vänster och höger. Kulan till höger.

Om inget annat anges är de normala luckorna 160 cm och djupet 170 cm. Tecknet för ökade luckor avser från minskade till normala luckor. Luckorna ökas mjukt och efter hand med rättning mittåt.

Tecken för minskade luckor, utgår från grundfattning

Inledande manöver utförs. Vänster hand tas från höftläge och fattar med underfattning i löst grepp om doppskons fäste.

Staven tas med en bestämd rörelse horisontalt till i höjd med ansiktet.

Tecknet utförs genom upprepade rörelser med omväxlande höjning respektive sänkning av kula och doppsko (se sid 30).

Tecknet för minskade luckor avser att kolonnerna går ihop till enkel armlängds luckor, dels vid trånga passager eller om omständigheterna kräver minskning till armbågluckor. Rättning sker mittåt och minskning av luckorna utförs mjukt och efter hand.

Tecken för riktningsändring, tät- avbrytning, täten halvt/dubbelt till vänster/höger marsch, utgår från manöverfattning

Riktningsändring, vänster.

- Staven vrids moturs i cirkel genom att handflatan vänds nedåt.
- Tummen flyttas över staven så att den kommer tillsammans med pekfingret. Med hjälp av tummen fortsätts cirkelrörelsen tills staven kommit i vågrät ställning i höjd med bröstet.
- Staven förs ut åt höger sida med kulan snett uppåt (ca 45°).
- Vänster hand håller doppskon i höjd med och framför ansiktet.
- Då täten kommit i den avsedda riktningen ändras vänstra handens grepp till underfattning och högra handens till manöverfattning.
- Staven förs till vågrät ställning i höjd med och framför ansiktet.

Riktningsändring, höger, utgår från manöverfattning.

- Staven vrids moturs i cirkel genom att handflatan vänds nedåt.
- Tummen flyttas över staven så att den kommer tillsammans med pekfingret. Med hjälp av tummen fortsätts rörelsen tills staven kommit i lodrät ställning med doppskon uppåt.

- Vänster hand flyttas från höftläge och fattar med fränvänd fattning om staven intill och ovanför högra handens fingrar.
- Högra handen släpper greppet och cirkelrörelsen fortsätts genom att vänstra handflatan vänds uppåt och underfattning erhålls.
- Högra handen fattar med lös överfattning om doppskons ytterände och staven förs till ställning rakt ut åt vänster med doppskon framför ansiktet och kulan riktad snett upp (ca 45°).
- Då täten kommit i den avsedda riktningen vrids staven i cirkel med kulan medurs genom att vänstra handflatan vänds nedåt och överfattning erhålls.
- Höger hand fattar med manöverfattning nedanför kulan och staven förs till vågrät ställning i höjd med och rakt framför ansiktet.

Manövrering till under marsch, utgår från genomfört tecken för riktningsändring vänster/höger

Vänster hand flyttas till höftläge och staven återförs till under marsch från manöverfattning till grundfattning moturs enligt anvisningar från staven till parad, se sida 65.

Tecken för *rättvänd genomgång*, utgår från manöverfattning

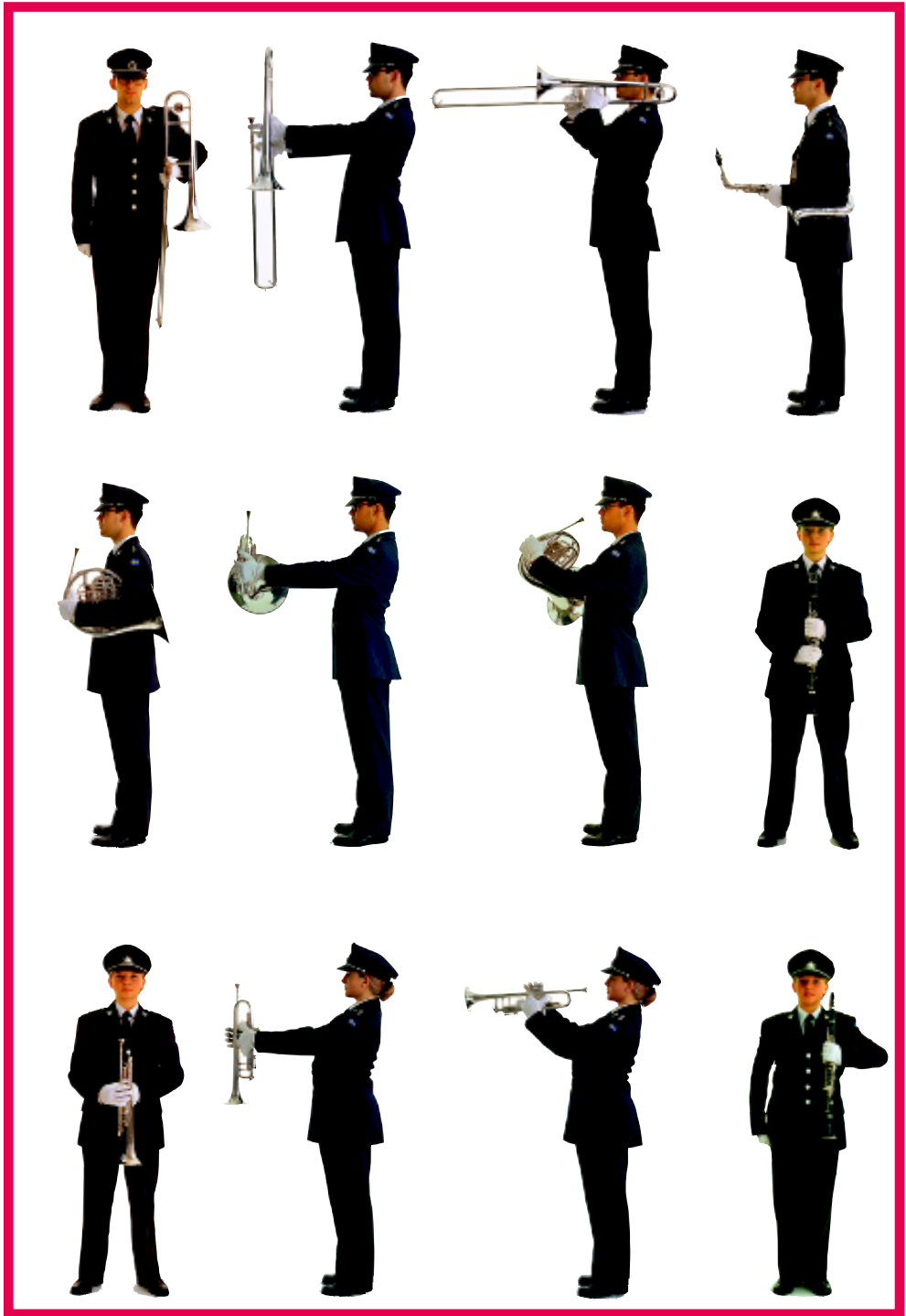
- Staven vrids medurs i cirkel genom att handflatan vänds uppåt.
- Tummen flyttas över staven så att den kommer tillsammans med pekfingret.

Med hjälp av tummen fortsätts cirkelrörelsen tills staven kommit i ställning med doppskon snett uppåt höger, fortsätter tillbaka till snett ut åt vänster för att avslutningsvis sträckas rakt upp. I ett fast grepp mellan pek- och långfingrarna hålls staven med doppskon rakt upp som tecken för *genomgång*, se sid 36.

- Kommando ges genom att staven sträcks upp på höger fot (2) och dras ned på nästa taktsteg vänster fot (1) = marsch.
- Efter kommandot marsch, går första roteparet två och en halv takt (marsch:2, 1:2, 2:2) och påbörjar därefter genomgång, se sid 35.
- Djup- och sidledsrättning fås genom syftning åt rättningshållet (mittåt), varvid erforderlig huvudvridning görs snabbt.
- Rättning sker om icke annat anges i sidled på mellersta (vänstra mellersta) kolonnen, i djupled på främsta roteparet.

Genomgång utförs med dubbel armlängds luckor.

När stavföraren passerar ”mellan leden” fälls staven framåt i marschriktningen tills det att sista roteparet passerats, därefter manövreras staven till marsch i likhet med efter avslag, se sid 35-37.

INSTRUMENTENS HÅLLNING

Instrumentens hållning vid *enskild ställning*

Instrumenten hålls i vänster hand när konstruktionen så medger.

Detta för att bli erhålla lika armpendling i hela musikkåren, då trumslagare (tuttitrumled) pendlar med höger arm.

Flera instrument är konstruerade för att hållas i vänster hand. Undantag finns, t ex tubainstrument, valthorn, saxofoner, men vilka med lite extra träning och personlig uppfinningsrikedom kan bäras så att högerarmen blir fri.

Instrumentens hållning

Exempel på instrumenthållning vid enskild ställning.

Instrumentens hållning

Instrumentens hållning

**Instrumentens hållning vid
lystring *ställ/manöver***

Instrumentet tas från enskild ställning till fattning för *lystring ställ/manöver* i ett moment. Högra foten ska vara på sin för enskild ställning bestämda plats. Vänster fot ca 25 cm från höger fot.

Instrumentens hållning

Instrumentens hållning

Instrumentens hållning vid *lediga*

Instrumenten tas från *lystring ställ* till *lediga* så att instrumentet hålles mitt fram med händerna nedanför midjan. Tromboner kan här stödjäs i marken, trummor och andra tunga instrument som t ex tubor, eufonium och brytonsaxofon kan musikern här ställa ned framför sig.

Instrumentens hållning

A

B

Instrumentupptagning

Vid inslag på trumma

På första taktdelen i inslagets andra och tredje takt lyfts instrumenten i två moment med bestämda rörelser till spelställning. Detta gäller såväl på stället som under marsch.

På *ett* i inslagets andra takt sträcks vänster arm rakt fram med kraft, instrumentet hålls lodrätt, samtidigt förs höger hand fram och fattar instrumentet (spelfattning), bild A.

På *ett* i tredje takten förs instrumentet till spelställning, bild B. Om ett instruments konstruktion (t ex tuba) inte medger upptagning i två moment, ska upptagningsmomentet vara samtidigt med de övrigas andra moment på tredje taktens *etta*.

Då inslag på trumma inte används, som vid utförande av "Paradmarsch" lyfts instrumenten till spelställning i två moment på tecken från staven.

Instrumentens hållning

Moment 1

Moment 2

Instrumentens upptagning
moment 1 på 1:a taktdelens
inslagets 2:a takt

Upptagning till paradmarsch sker i paradmarschtempo i två moment på de två följande taktdelarna;

Instrumentupptagning Moment 1: på *ettan*
Instrumentupptagning Moment 2: på *tvåan*

Instrumentens hållning

Nedtagning av instrumenten

Moment 1: På *ett* i första takten efter avslag sträcks instrumentet med båda händerna rakt fram till lodrät hållning.

Moment 2: På *ett* i andra takten förs instrumentet som till enskild ställning samtidigt förs höger arm till sidan.

Under marsch: Börja armpendla på tredje taktens första taktdel.

ÖVRIGT

Upptagning till paradmarsch

Från utgångsläge för inslag, sträcks staven (med kulan upp) snett upp åt höger i paradmaschtempo.

På de följande två taktslagen tas instrumenten i två moment till spelställning.

OBS! Rörelsen blir här något snabbare än vid upptagning till truminslag, som har ett mellanliggande taktslag.

Avlämning till respektive platsbyte med dirigent

Musikkåren kommenderas **Givakt!** Dirigent marscherar fram till 2–3 m framför stavföraren och gör halt.

Staven tas till parad och dirigenten hälsar med honnör.

Exempel på avlämning

- grad eller befattning
- musikkårens namn och avslutas
- enligt order.

Därefter svarar dirigenten med: *Jag tar befälet!*

Stavföraren gör höger om och marscherar till kårens högra flank och rättar in sig på första roteparet (alternativt går för att anmäla musikkåren vid t ex högvakt).

Exempel

Kapten! Arméns musikkår enligt order!

Återtagande av befäl

Efter avslutad insats av dirigent marscherar stavföraren fram mitt framför på motsvarande sätt som dirigent vid avlämning.

Dirigenten: Återta befälet!

Stavföraren: Ja! Kapten!

Dirigenten gör höger om och marscherar till motsvarande plats som stavföraren eller avmarscherar till annan plats.

Ceremonireglementet består av

Ceremonireglemente för Försvarsmakten del 1 – Riksomfattande ceremonier (CerR FM 1) med föreskrifter för statsceremonier, bestämmelser för flaggor, fanor (motsv) och tecken samt andra ceremoniella traditioner och föremål.

Ceremonireglemente för Försvarsmakten del 2 – Förbandsanknutna ceremonier (CerR FM 2) med bestämmelser för allmänna ceremonier.

Ceremonireglemente för Försvarsmakten del 3 – Formella grunder för enskilt och förbands uppträdande – ceremoniexercis (CerR FM 3) med föreskrifter för grunder för soldatens uppträdande enskilt och i förband samt ceremoniexercis.

Ceremonireglemente för Försvarsmakten del 4 – Marina ceremonier (CerR FM 4) med bestämmelser för specifikt marina ceremonier samt bestämmelser för flaggning inom marinen.

Ceremonireglemente för Försvarsmakten del 5 – Militär ceremonimusik (CerR FM 5) består av tre separata delar med bestämmelser för:

- a) *Musikexercisreglemente*
- b) *Reglemente för stavförare*
- c) *Trumslagarreglemente*

Ceremonireglemente för Försvarsmakten del 6 – Livgardet (CerR FM 6) med bestämmelser för grenadjärkompani, grenadjärvakt, drabantvakt, beriden högvakt och beriden eskorttjänst samt hästtjänstanvisning, ridlära och exercisreglemente.

Ceremonireglemente för Försvarsmakten del 7 – Salutinstruktioner (CerR FM 7) med föreskrifter för skjutregler, eldexercis och säkerhetsbestämmelser för salutskjutning inom Försvarsmakten.

Ceremonireglemente för Försvarsmakten del 8 – Högvaktsinstruktion (CerR FM 8) med sammanfattande bestämmelser för vakttjänsten vid de kungliga slotten.